

Приручник

за примену
начела опортунитета
кривичног гоњења

ПРИРУЧНИК ЗА ПРИМЕНУ НАЧЕЛА ОПОРТУНИТЕТА КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА

Треће, измењено и допуњено издање

Уредници:

Проф. др Станко БЕЈАТОВИЋ
Др Јасмина КИУРСКИ

Издавач:

Мисија ОЕБС-а у Србији

Аутори приручника:

Проф. др Станко БЕЈАТОВИЋ
Др Јасмина КИУРСКИ
Др Горан ИЛИЋ
Тамара МИРОВИЋ
Др Светлана НЕНАДИЋ

Дизајн и прелом:

Милица Дервишевић

Штампа:

Jovšić Printing House

Тираж:

200 примерака

Београд, 2024. године

oebs Organizacija za evropsku
bezbednost i saradnju
Misija u Srbiji

Напомена: Ставови изречени у књизи припадају искључиво аутору и његовим сарадницима
и не представљају нужно званичан став Мисије ОЕБС-а у Србији.

Садржај

ПРЕДГОВОР	9
ПРВИ ДЕО	11
УВОД	11
1. Шта је опортунитет кривичног гоњења?	11
2. Врсте опортунитета	11
3. Услови за примену начела опортунитета и циљеви примене	12
4. Искуства и уочени проблеми у примени начела опортунитета кривичног гоњења	15
ДРУГИ ДЕО	21
I Одлагање кривичног гоњења	21
1. Кривична дела за која је могуће одлагање кривичног гоњења	21
2. Сагласност осумњиченог као услов одлагања кривичног гоњења	22
3. Личност осумњиченог као околност од значаја за доношење одлуке о одлагању кривичног гоњења и избора врсте обавезе	22
4. Избор врсте обавезе, начина и рока извршења	23
4.1. Избор врсте обавезе	23
4.2. Начин извршења	25
4.3. Рок извршења	25
5. Врсте обавеза	26
5.1. Отклањање штетне последице настале извршењем кривичног дела или накнада причињене штете као обавеза осумњиченог (чл. 283. ст. 1. тач. 1. ЗКП)	26
5.2. Уплата одређеног новчаног износа на рачун прописан за уплату јавних прихода, који се користи за хуманитарне и друге јавне сврхе (чл. 283. ст. 1. тач. 2. ЗКП)	28
5.3. Обављање одређеног друштвенокорисног или хуманитарног рада (чл. 283. ст. 1. тач. 3. ЗКП)	29
5.4. Испуњавање доспелих обавеза издржавања (чл. 283. ст. 1. тач. 4. ЗКП)	29
5.5. Подвргавање одвикавању од алкохола или опојних дрога и подвргавање психосоцијалном третману ради отклањања узрока насилничког понашања (чл. 283. ст. 2. тач. 5 и 6. ЗКП)	30

5.б. Извршавање обавезе установљене правноснажном одлуком суда, односно поштовање ограничења утврђеног правноснажном судском одлуком (чл. 283. ст. 1. тач. 7. ЗКП)	31
II Поступак одлагања кривичног гоњења	32
1. Предлагање	32
1.1. Ко, када и како предлаже	32
1.2. Одлука о предлогу	33
2. Преговарање и избор обавезе (врста, начин и рок)	33
2.1. Преговарање	33
2.2. Избор обавезе (врста, начин и рок)	34
2.3. Службена белешка	35
2.4. Наредба о одлагању кривичног гоњења (доношење, садржај и достављање)	35
3. Евиденција и надзор над извршењем обавезе	36
3.1. Евиденција	36
3.2. Надзор	37
4. Одбачај кривичне пријаве услед испуњености наложене обавезе из наредбе о одлагању кривичног гоњења (садржај, достављање и поуке)	38
ТРЕЋИ ДЕО	41
Одбацивање кривичне пријаве као вид начела опортунитета кривичног гоњења (чл. 284. ст. 3. ЗКП)	41
ЧЕТВРТИ ДЕО	45
Одустајање од кривичног гоњења у споразуму о признању кривичног дела	45
ПЕТИ ДЕО	49
Друга важна питања код примене начела опортунитета	49
1. Одузимање предмета и начело опортунитета кривичног гоњења	49
2. Трошкови поступка и начело опортунитета кривичног гоњења	51
3. Правноснажност решења о одбачају кривичне пријаве и начело <i>ne bis in idem</i> у случају примене начела опортунитета	52

ШЕСТИ ДЕО	55
Начело опортунитета кривичног гоњења у поступку према малолетницима	55
1. Нормативни оквир и врсте опортунитета	55
2. Искуства примене начела опортунитета кривичног гоњења	56
3. Безусловни опортунитет кривичног гоњења	57
3.1. Извршење кривичног дела одређене тежине и безусловни опортунитет	57
3.2. Извршење кривичне санкције према малолетнику и опортунитет кривичног гоњења	58
3.3. Судска контрола одлуке јавног тужиоца за малолетнике о непокретању поступка	59
4. Условљени опортунитет кривичног гоњења	60
4.1. Услови за могућност одлагања кривичног гоњења	60
4.2. Последице (не)испуњења наложеног васпитног налога/наложених васпитних налога код условног опортунитета	61
4.3. Одбачај кривичне пријаве - предлога оштећеног за покретање поступка и права лица оштећеног кривичним делом	62
СЕДМИ ДЕО	63
Златна (основна) правила примене начела опортунитета кривичног гоњења	63
ОСМИ ДЕО	65
I Обрасци	65
II Упутства Републичког јавног тужиоца	79

6

ПРИРУЧНИК
ЗА ПРИМЕНУ
НАЧЕЛА ОПОРТУНИТЕТА
КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА

АУТОРИ ПРИРУЧНИКА

проф. др Станко Бејатовић

др Јасмина Киурски

др Горан Илић

Тамара Мирковић

др Светлана Ненадић

Прво издање Приручника за примену начела опортунитета кривичног гоњења објављено је 2019. године и његов текст је израђен на основу важећег Законика о кривичном поступку из 2011. године (ЗКП)¹ и дотадашњих искустава у примени одредаба које се тичу начела опортунитета кривичног гоњења према пунолетним учиниоцима кривичних дела (чл. 283. и чл. 284. ст. 3. ЗКП). Кључни циљ израде првог издања Приручника био је отклањање бројних дилема које се јављају у практичној примени начела опортунитета и на тај начин омогућавање носиоцима јавнотужилачких функција да примењују ово начело у складу са циљевима који га оправдавају. Није мали број питања овог карактера која су не само приказана у тексту првог издања Приручника, већ и о којима су аутори дали своје виђење у погледу начина њиховог решавања у практичној примени одредаба члана 283. и члана 284. став 3. ЗКП.

Представљање Приручника у 2020. и 2021. години показало је не само пуну оправданост његове израде и промовисања носиоцима јавнотужилачке функције који одлучују о примени начела, већ су отклоњење и дилеме везане за практичну примену одредаба ЗКП које се директно или индиректно тичу начела опортунитета кривичног гоњења (нпр. услови за одлагање кривичног гоњења и могуће обавезе осумњиченог, одузимање предмета и трошкови поступка у примени начела опортунитета, дејство начела *ne bis in idem* у случају одбачаја кривичне пријаве по основу начела опортунитета и сл.).

Међутим, представљање Приручника и дискусије које су вођене на округлим столовима на ову тему показале су да, поред питања која су већ обрађена у Приручнику, у практичној примени одредаба члана 283. и члана 284. став 3. ЗКП у јавнотужилачкој пракси постоји и одређени број других питања која су такође дискутабилна. С обзиром на то, а у жељи да се на једном месту, на исти начин као у првом издању Приручника, дају одговори и на накнадно постављена питања у примени начела опортунитета одлучено је да се приступи изради измењеног и допуњеног издања Приручника и да се у њему не само прикажу нова питања већ и понуде одговори на њих.

Осим тога, још су два разлога због којих се приступило изради измењеног и допуњеног издања Приручника. Први је чињеница да су у међувремену изречене нове судске одлуке релевантне за примену одредаба ЗКП које се тичу начела опортунитета кривичног гоњења. Друго, у првом издању Приручника аутори нису обрадили питања примене начела опортунитета кривичног гоњења код малолетних учинилаца кривичних дела. Представљање Приручника показало је неопходност анализе и овог аспекта начела опортунитета будући да је и у примени одредаба Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица које се тичу начела опортунитета присутан знатан број дилема². Такође, истраживање спроведено на тему „Анализа утицаја примене Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица у периоду 2006-2020. године“ показало је не само да примена диверзионих модела поступања представља изузетак уместо правила, већ и тренд пада примене начела опортунитета код малолетних учинилаца кривичних дела, што није у

¹ „Службени гласник РС“, бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013 и 45/2013, 55/2014 и 35/2019

² „Службени гласник РС“, бр. 85/2005

складу са интенцијама законодавца и релевантним међународним правним актима који третирају малолетничку деликвенцију.

С обзиром на изнесене разлоге израде измењеног и допуњеног издања Приручника, жеља је аутора да се овим издањем отклоне или барем покушају отклонити новооткривене дилеме које се јављају у практичној примени законских одредаба које се тичу примене начела опортунитета и код пунолетних и код малолетних учинилаца кривичних дела, као и да се укаже јавним тужиоцима за малолетнике на значај адекватне примене законских одредаба о начелу опортунитета код малолетних учинилаца кривичних дела и тиме омогући њихова примена у складу са циљевима који га оправдавају, што тренутно није случај.

Аутори измена и допуна у овом, трећем издању су проф. др Станко Бејатовић, др Јасмина Киурски и др Горан Илић.

Израду овог, као и првог издања Приручника омогућила је Мисија ОЕБС-а у Србији. Аутори захваљују Одељењу за владавину права Мисије ОЕБС-а у Србији не само на помоћи у изради и овог издања Приручника, већ и на организацији свих скупова на којима је представљен први Приручник.

У Београду,
октобра 2022. године

УРЕДНИЦИ
Проф. др Станко Бејатовић
Др Јасмина Киурски

УВОД

1. Шта је опортунитет кривичног гоњења?

Једно од основних начела кривичног поступка којима се руководи јавни тужилац у вршењу функције јесте начело легалитета прописано у члану 6. Законика о кривичном поступку (у даљем тексту ЗКП) под називом „Законитост кривичног гоњења”. Начело легалитета представља дужност јавног тужиоца да предузме кривично гоњење када постоје основи сумње да је учињено кривично дело или да је одређено лице учинило кривично дело за које се гони по службеној дужности. Изузетно, јавни тужилац може одлучити да одложи или не предузме кривично гоњење, под условима предвиђеним законом (став 3. члана 6.). Овај изузетак је начело опортунитета кривичног гоњења.

Начело опортунитета садржи овлашћење јавног тужиоца да по дискреционој оцени одлучи о вршењу функције кривичног гоњења.

Дакле, легалитет је обавеза и дужност јавног тужиоца, а опортунитет је дискреционо право и могућност јавног тужиоца.

Начело опортунитета представља један од облика диверзионих поступака којима се доприноси већој економичности, убрзању и поједностављењу рада кривичног правосуђа, растерећењем судова и ослобађањем од предмета у вези са лакшим кривичним случајевима. Опортунитетом, као и другим диверзионим моделима, остварује се сврха поједностављења кривичног поступка у складу са Препоруком бр. Р (87)18 Комитета министара Савета Европе.³

2. Врсте опортунитета

Иако законодавац не користи термин „опортунитет”, који је иначе општеприхваћен у стручној и широј јавности, неспорно је да је ово начело у односу на пунолетна лица дефинисано у члану 283. ЗКП под називом „Одлагање кривичног гоњења” и члану 284. став 3. ЗКП под називом „Одбацавање кривичне пријаве”. У односу на малолетнике, опортунитет је прописан члановима 58. и 62. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица.

Постоје три врсте опортунитета. Прва врста је начело опортунитета које као услов за примену има тежину кривичног дела, цењено са аспекта прописане кривичне санкције. Друга врста је

³ Усвојена од стране Комитета министара Савета Европе на 410. седници одржаној 17. септембра 1987. године.

начело које за основу има како тежину кривичног дела цењену са аспекта прописане кривичне санкције тако и са аспекта држања учиниоца након предузимања радње кривичног дела. Трећа врста је начело које за основу има како личност учиниоца кривичног дела (малолетно или пунолетно лице) тако и тежину новоизвршеног кривичног дела и статус његовог извршиоца у односу на раније извршено кривично дело.

Члан 283. ЗКП односи се на тзв. **условљени опортунитет** по коме јавни тужилац своје дискреционо право може да користи тек пошто осумњичени прихвати, а потом и изврши једну од предвиђених обавеза, док се члан 284. став 3. ЗКП односи на тзв. **чисти опортунитет** према којем јавни тужилац може, али не мора, да одбаци кривичну пријаву из разлога целисходности, односно правичности, без икаквих условљавања. У пракси се појам опортунитета углавном поистовећује са одредбом члана 283. ЗКП.

У домаћем законодавству постоји и посебна врста опортунитета дефинисана у члановима 58. и 62. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица. Закон даје могућност јавном тужиоцу за малолетнике да, под одређеним условима, и поред испуњености општих процесних претпоставки за кривично гоњење, не захтева покретање кривичног поступка према малолетнику.

3. Услови за примену начела опортунитета и циљеви примене

За разлику од начела легалитета које обавезује јавног тужиоца да увек предузме кривично гоњење уколико су испуњени чињенични и правни услови, начело опортунитета омогућава овлашћеном тужиоцу да одлуку о кривичном гоњењу донесе у складу са оценом целисходности кривичног гоњења у датом случају. То не значи да јавни тужилац, у случају примене начела опортунитета, има право на произвољан или самовољан избор између гоњења и негоњења, већ само право на оцену да ли је, с обзиром на јавни интерес, гоњење целисходно или не.

Дакле, пре него што примени начело опортунитета, јавни тужилац мора да утврди да ли постоје услови за примену тог института и то: један чињенични услов, два правна услова, да утврди да ли је у јавном интересу да се примени одлагање гоњења, као и да ли је примена тог института у складу са начелом целисходности. Од наведених пет услова само су три прописана законом, а то су један чињенични и два правна услова.

- **Чињенични услов или услов чињеничној карактера** претпоставља постојање основа сумње, да би се против одређеног лица могао водити кривични поступак за одређено кривично дело.
- **Први правни услов** је да се основи сумње односе на кривично дело за које ЗКП предвиђа могућност примене начела опортунитета, односно да је у питању кривично дело за које је предвиђена новчана казна или казна затвора до пет година, односно казна затвора до три године.

- **Друи њравни услов** је одсуство околности које искључују гоњење, као што су застарелост, амнестија или помиловање.
- **Јавни инѡерес** у сваком конкретном случају треба да се тумачи у складу са појмом јавног интереса у демократском друштву развијеним у пракси Европског суда за људска права. У том смислу, јавни интерес представља тачку у којој се секу друштвени и индивидуални интереси и претпоставља примену начела пропорционалности као баланса између општег интереса заједнице и заштите индивидуалних слобода и права.

Уставним амандманима⁴ промењена је дефиниција јавног тужилаштва тако да према новој дефиницији јавни тужилац увек врши функцију у јавном интересу. Из нове дефиниције произилази да све надлежности, укључујући и прогон учинилаца кажњивих дела, јавно тужилаштво врши ради заштите јавног интереса. Будући да је сада процена јавног интереса *conditio sine qua non* или неопходан услов приликом остваривања надлежности јавног тужилаштва, поставља се питање дефинисања или барем ближег одређивања појма јавног интереса. Схватање по коме је јавни интерес вредност у којој се укрштају општи и индивидуални интереси или схватање да јавни интерес подразумева пропорционалност и равнотежу између обезбеђења општег интереса заједнице и заштите индивидуалних права и слобода свакако ће морати да буде употпуњено ставовима доктрине и праксе.

Приликом разматрања јавног интереса требало би узети у обзир и нешто практичнију дефиницију према којој је **„јавни инѡерес оно шѡо је најбоље за друшѡво у целини“**.⁵

У сваком случају, приликом доношења одлуке да ли је у јавном интересу да се предузме кривично гоњење или примени одлагање кривичног гоњења јавни тужилац би морао да има у виду околности извршења кривичног дела, јер уколико је кривично дело извршено под тежим околностима, већа је вероватноћа да ће бити потребно кривично гоњење. Процена околности извршења кривичног дела треба да укључи и кривицу осумњиченог и причињену штету, какав је утицај кривичног дела на заједницу, јер се може претпоставити да што је већи утицај на заједницу остварило извршење кривичног дела то је већа вероватноћа да се одлагање гоњења не може применити. С обзиром на ово, није лако пронаћи „тачан“ одговор на питање да ли је у јавном интересу одлагање кривичног гоњења у конкретном случају. Зато би добро било да се одговор на питање да ли је у неком случају примена одлагања гоњења у јавном интересу, увек када је то дискутабилно, добије након критичке расправе унутар јавног тужилаштва.

Устѡавни суд у одлуци Уж. 7951/2015, од 27. 1. 2022. године, такође констатује да тужилаштво приликом разматрања примене начела опортунитета кривичног гоњења, осим испуњености формалних законских услова из члана 283. ЗКП, у сваком конкретном случају оцењује и да ли је одлагање гоњења и одбацивање кривичне пријаве целисходно са аспекта јавног интереса или је ипак потребно спровести кривични поступак, без обзира на испуњеност формалних услова за примену начела опортунитета.

4 „Службени гласник РС“, бр. 16/2022 (Одлука о проглашењу Уставног закона за спровођење Акта о промени Устава Републике Србије - Амандмани I-XXIX- „Службени гласник РС“, бр.115/2021)

5 Edwin Rekosh, WHO DEFINES THE PUBLIC INTEREST? INTERNATIONAL JOURNAL ON HUMAN RIGHTS, JU 2004, 1 (HTTPS://SUR.CONNECTAS.ORG/DEEFINES-PUBLIC-INTEREST/) 9. 2. 2022.

- **Целисходносћ** подразумева процену јавног тужиоца да ли је у конкретном случају оправдано кривично гоњење са аспекта јавног интереса имајући у виду:
 - природу кривичног дела и околности под којима је извршено,
 - последице кривичног дела,
 - личност учиниоца кривичног дела (да ли се ради о примарном учиниоцу или о повратнику, да ли је према њему раније примењивано начело опортунитета кривичног гоњења, понашање учиниоца после извршеног кривичног дела, спремност да отклони последице настале извршењем кривичног дела, изражено кајање и сл.),
 - да ли се, с обзиром на околности које се тичу кривичног дела и личности учиниоца, применом опортунитета може постићи сврха кажњавања из члана 42. Кривичног законика,
 - дејство кривичног поступка на јавност,
 - разлоге процесне економије и проблеме који настају услед других кривичних поступака, као и сразмерност трошкова кривичног поступка и очекиваних ефеката суђења,
 - и друге околности од значаја за правилну процену.

Процена се врши анализом наведених елемената тако што се утврђује да ли би у конкретном случају било више штете него користи од кривичног гоњења.

У сваком случају примене начела опортунитета јавни тужилац мора истовремено ценити све услове за примену и у одлуци навести разлоге о постојању, односно испуњености пет основних услова.

Поред испуњења пет основних услова за примену опортунитета, потребно је да се остваре и **следећа два циља**.

Први је постизање сврхе кажњавања у конкретной кривичной ствари и без покретања и вођења кривичног поступка.

Други је повећање ефикасности кривичних поступака и растерећење судова од багателног криминалитета. Ова два циља се морају ценити истовремено, а не појединачно.

Када је реч о циљевима примене начела опортунитета кривичног гоњења неопходно је да јавни тужилац води рачуна и о захтеву правичности, начелу једнакости свих грађана пред законом, о принципу правне сигурности, односно моралном захтеву да окривљени буде кажњен, моралном задовољењу оштећених и могућношћу њиховог обештећења. У том смислу, од посебног значаја је **концепт ресџоративне правде** која има за циљ успостављање равнотеже нарушене извршењем кривичног дела између друштвене заједнице, учиниоца и оштећеног. Тај циљ се остварује успостављањем контакта између жртве и учиниоца и њиховог могућег договора уз посредовање надлежног органа усмереног на превазилажење међусобног конфликта, поправљање њиховог односа и отклањање штетних последица.

Услови и циљеви опортунитета морају да буду међусобно усклађени. Тако, на пример, јавни тужилац није овлашћен да примени начело опортунитета руководећи се искључиво принципом

ефикасности кривичног поступка. Даље, за разлику од неких компаративних кривичнопроцесних законодавстава, наш ЗКП не предвиђа примену начела опортунитета ради постизања неких политичких циљева или ефеката сличних оним које производи примена појединих кривичноправних института због којих изостаје кажњавање у окончаном кривичном поступку.

4. Искуства и уочени проблеми у примени начела опортунитета кривичног гоњења

У односу на податке приказане у првом издању Приручника из 2019.године, дошло је до одређених промена у примени института одлагања кривичног гоњења (чл. 283. ЗКП) и оне се огледају у следећем:

И поред извесног пада процента решавања поднесених кривичних пријава на основу члана 283. ЗКП, јавнотужилачка пракса показује да се применом овог начела и даље решава значајан проценат укупног броја предмета. У прилог томе говоре и приложени статистички подаци за период од 2019. до 2021. године из којих произилази да је одлагање кривичног гоњења из члана 283. ЗКП, као посебна врста опортунитета, примењено у 8,68% свих предмета основних и виших јавних тужилаштава на територији Републике Србије (Табела бр. 1).⁶

Процент решених кривичних предмета применом одлагања кривичног гоњења на основу члана 283. ЗКП у основним јавним тужилаштвима је, сасвим оправдано, знатно већи од процента решених кривичних предмета на овај начин у вишим јавним тужилаштвима, имајући у виду стварну надлежност јавних тужилаштава. И поред присутности тренда пада решавања кривичних случајева на овакав начин и даље није занемарљив број решених предмета применом одлагања кривичног гоњења из члана 283. ЗКП од стране виших јавних тужилаштава, који у процентима износи од 1,09% у 2020. години до 1,26% у 2021. години (Табела бр. 2 и 3).

Ако се посматра структура обавеза наложених осумњиченом, и даље је очигледна несразмера примењене обавезе уплате новчаних износа на прописани рачун који се користи за хуманитарне или друге јавне сврхе, у односу на друге законом прописане обавезе. Наиме, у анализираном трогодишњем периоду у 86,89 % случајева осумњиченом је наложена ова обавеза. Процент налагања ове обавезе осумњиченом је скоро идентичан у свим годинама посматраног периода (Табела бр. 4). Готово да налагања других обавеза нема или су оне и даље више него симболичне. У прилог томе говори и износ уплаћених средстава по основу одлагања кривичног гоњења. Збирно посматрано за 2019, 2020. и 2021. годину прикупљени износ је 1.684.937.853,00 динара, с тим да је укупан износ уплаћених средстава по овом основу у 2021. години већи од износа у претходне две године за око 15%, што је, између осталог, и резултат чињенице да је на свим одржаним скуповима на ову тему указивано на криминално-политичку неоправданост налагања малог износа уплате новчаних средстава од стране осумњиченог по овом основу.

6 Подаци се односе само на новопримљене кривичне пријаве у посматраном извештајном периоду, а не и на кривичне пријаве које су пренете из претходне календарске године.

Структура наложених обавеза и даље ствара ризик од погрешне перцепције јавности и учинилаца да је опортунитет „привилегија богатих“, односно да се кривично гоњење може „откупити“ уплатом одређеног новчаног износа. Оваква перцепција је у супротности са концепцијом и циљевима који се желе постићи применом опортунитета. Управо из ових разлога, јавни тужиоци приликом избора и налагања обавезе учioniоцу кривичног дела морају да имају у виду све услове и циљеве опортунитета о којима је било речи, а нарочито концепт ресторативне правде.

Из структуре наложених обавеза даље произилази да се по учесталости примене на другом месту налази отклањање штетне последице настале извршењем кривичног дела или накнаде причињене штете. Ова обавеза осумњиченима је наложена у 7,99% случајева одлагања кривичног гоњења што представља повећање за око 1% у односу на период анализиран у првом издању Приручника (2019. година). Налагање ове обавезе осумњиченом присутно је на простору сва четири апелациона јавна тужилаштва, што није био случај раније, с тим да су присутне значајне разлике по овом питању између појединих апелационих јавних тужилаштва. Наиме, на простору Апелационог јавног тужилаштва у Београду ова обавеза је осумњиченима наложена у 12,04%, а на простору Апелационог јавног тужилаштва у Новом Саду у свега 2,46% случајева одлагања кривичног гоњења (Табела бр. 5).

На трећем месту у укупној структури обавеза наложених осумњиченом је обавеза испуњења доспеле обавезе издржавања која је наложена осумњиченима у 2,36% случајева (Табела бр. 8), док је на четвртном месту обавеза обављања друштвенокорисног или хуманитарног рада. Ова обавеза у анализираном трогодишњем периоду је наложена осумњиченима у 1,88% случајева, с тим да су присутне значајне разлике у поступању апелационих јавних тужилаштва. На простору Апелационог јавног тужилаштва у Београду ова обавеза осумњиченима је наложена у 3,69% случајева одлагања кривичног гоњења, а на простору Апелационог јавног тужилаштва у Крагујевцу у свега 0,11 %. (Табела бр.7). Чињеница је да је видљив тренд повећања налагања ове обавезе, али да она и даље није у складу са криминално-политичким разлозима који је оправдавају.

Све преостале обавезе су налагане у знатно мањем броју и статистички гледано су симболичне (Графикон 1).

Табела бр. 1

Одлагање кривичног гоњења и укупан број кривичних пријава у основним и вишим јавним тужилаштвима

(2019-2021. год.)

Година	Укупно предмета	Одложено кр. гоњење	Укупно%
2019.	209,484	19,096	9.12%
2020.	190,736	15,152	7.94%
2021.	181,983	16,261	8.94%
Укупно	582,203	50,509	8.68%

Табела бр. 2

Одлагање кривичног гоњења у основним јавним тужилаштвима

(2019-2021. год.)

Година	Укупно кривичних пријава у раду	Одложено кривично гоњење	Укупно %
2019.	189,877	18,858	9.93%
2020.	171,427	14,942	8.72%
2021.	161,867	16,008	9.89%
Укупно	523,171	49,808	9.52%

Табела бр. 3

Одлагање кривичног гоњења у вишим јавним тужилаштвима

(2019-2021. год.)

Година	Укупно кривичних пријава у раду	Одложено кривично гоњење	Укупно %
2019.	19,607	238	1.21%
2020.	19,309	210	1.09%
2021.	20,116	253	1.26%
Укупно	59,032	701	1.19%

Табела бр. 4

Одлагање кривичног гоњења и уплата новчаних средстава

(2019-2021. год.)

Година	Одложено кривично гоњење	Уплата новчаних средстава у структури наложених обавеза	Износ
2019.	19,096	86,02 %	604,129,873.00
2020.	15,152	87,17 %	506,051,761.00
2021.	16,261	87,49 %	574,756,219.00
Укупно	50,509	86,89 %	1,684,937,853.00

Табела бр. 5

**Преглед рада јавних
тужилаштава по одлагању
кривичног гоњења за 2021. годину**

АЈТ	Укупно решено	Решено отклањањем после- дице или надокна- дом штете	Укупно %
АЈТ Београд	6,528	786	12.04%
АЈТ Нови Сад	3,903	96	2.46%
АЈТ Крагујевац	3,565	224	6.28%
АЈТ Ниш	2,265	194	8.57%
Укупно	16,261	1,300	7.99%

Табела бр. 6

**Преглед рада јавних тужилаштава по
одлагању кривичног гоњења за 2021. годину**

АЈТ	Укупно решено	Плаћањем новча- ног износа у корист хуманитарне орга- низације или фонда	Укупно %
АЈТ Београд	6,528	5,358	82.08%
АЈТ Нови Сад	3,903	3,681	94.31%
АЈТ Крагујевац	3,565	3,232	90.66%
АЈТ Ниш	2,265	1,956	86.36%
Укупно	16,261	14,227	87.49%

Табела бр. 7

**Преглед рада јавних тужилаштава по
одлагању кривичног гоњења за 2021. годину**

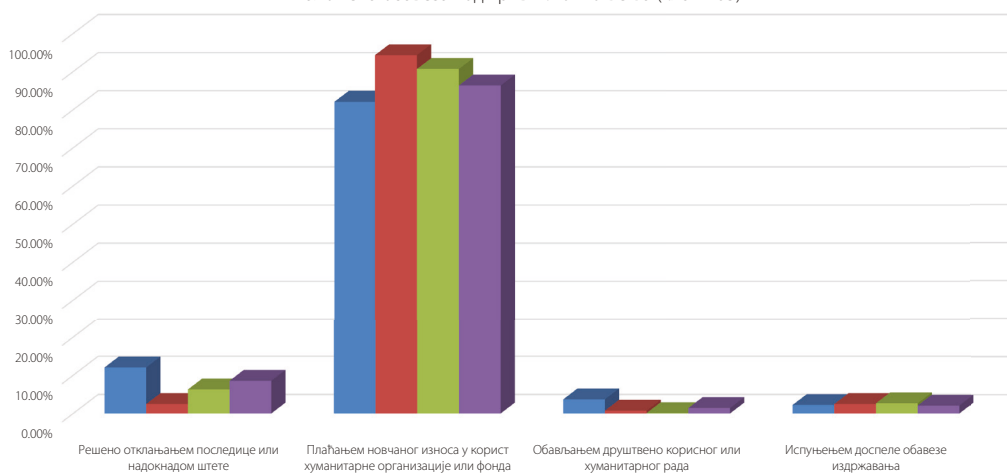
АЈТ	Укупно решено	Обављањем друштвено кори- сног или хуманитар- ног рада	Укупно %
АЈТ Београд	6,528	241	3.69%
АЈТ Нови Сад	3,903	29	0.74%
АЈТ Крагујевац	3,565	4	0.11%
АЈТ Ниш	2,265	32	1.41%
Укупно	16,261	306	1.88%

Табела бр. 8

Преглед рада јавних тужилаштава по одлагању кривичног гоњења за 2021. годину

АЈТ	Укупно решено	Испуњењем доспеле обавезе издржавања	Укупно %
АЈТ Београд	6,528	145	2.22%
АЈТ Нови Сад	3,903	96	2.46%
АЈТ Крагујевац	3,565	95	2.66%
АЈТ Ниш	2,265	47	2.08%
Укупно	16,261	383	2.36%

Наложена обавеза код кривичног гоњења (члан 283)

АЈТ	Решено отклањањем последице или надокнадом штете	Плаћањем новчаног износа у корист хуманитарне организације или фонда	Обављањем друштвено корисног или хуманитарног рада	Испуњењем доспеле обавезе издржавања
АЈТ Београд	12.04%	82.08%	3.69%	2.22%
АЈТ Нови Сад	2.46%	94.31%	0.74%	2.46%
АЈТ Крагујевац	6.28%	90.66%	0.11%	2.66%
АЈТ Ниш	8.57%	86.36%	1.41%	2.08%
Укупно	16,261	383	2.36%	

У примени одлагања кривичног гоњења, као посебне врсте опортунитета, **уочени су следећи проблеми и отворена питања:**

- **неуједначено поступање**, како између јавних тужилаштава са простора појединих апелационих јавних тужилаштава, тако и на нивоу истог апелационог јавног тужилаштва,
- **одсуство јасних критеријума и једнаких мерила** при избору и начину реализације обавезе која се налаже,
- (не)могућност одлагања кривичног гоњења код кривичних дела за која је **кумулятивно прописана казна затвора до пет година и новчана казна**,
- (не)могућност одлагања кривичног гоњења код кривичних дела за која је прописано обавезно **изрицање мере безбедности**,
- питање надлежности и начина **одузимања предмета** извршења кривичног дела код одлагања кривичног гоњења,
- питање надлежности и начина надокнаде **трошкова поступка** код одлагања кривичног гоњења (нпр. трошкови браниоца и/или пуномоћника),
- питање **утицаја раније осуђиваности** осумњиченог и **раније примене начела опортунитета** на процену целисходности одлагања кривичног гоњења,
- питање **права оштећеног** лица у случају одлагања кривичног гоњења.

I Одлагање кривичног гоњења

1. Кривична дела за која је могуће одлагање кривичног гоњења

Јавни тужилац може одложити кривично гоњење за кривична дела за која је **предвиђена новчана казна или казна затвора до пет година**, уколико осумњичени прихвати да испуни једну или више законом прописаних обавеза (чл. 283. ЗКП), што представља формални услов за примену овог института.

Поред оцене испуњености чињеничних и правних услова, као и оцене целисходности кривичног гоњења са аспекта јавног интереса, о чему је било речи, јавни тужилац приликом примене одлагања кривичног гоњења мора утврдити и испуњеност формалног услова из члана 283. ЗКП. Иако наведени формални услов, на начин како је прописан у Законику, делује јасно, пракса је показала да постоје одређени проблеми у погледу тумачења ове одредбе.

У том смислу дајемо следећа решења:

Прво, имајући у виду да је овај формални услов предвиђен алтернативно, а не кумулативно прописаним казнама, **примена одлагања кривичног гоњења није могућа за кривична дела за која је новчана казна, као споредна, кумулативно прописана уз казну затвора**, у ком случају је њено изрицање обавезно, чак и у ситуацији када се ради о казни затвора краћој од пет година.⁷

Друго, одлагање кривичног гоњења, без обзира на испуњеност формалног услова, **није могуће код кривичних дела за која је обавезно изрицање мере безбедности забране управљања моторним возилом**, имајући у виду да ову меру може изрећи само суд, уз казну, условну осуду, судску опомену или ослобађање од казне.

Треће, када су у питању кривична дела код којих је **обавезно изрицање мере безбедности одузимања предмета**, приликом одлагања кривичног гоњења треба разликовати две ситуације – да ли се ради о предметима чије је одузимање по закону неопходно у смислу члана 535. ЗКП или је у питању обавезна мера безбедности одузимања предмета у смислу члана 87. КЗ. **У оба случаја је могућа примена одлагања кривичног гоњења**, уколико су испуњени сви други услови, с тим да се поставља питање надлежности органа код одузимања предмета о чему ће бити више речи у поглављу под називом „Одузимање предмета.“

⁷ Види нпр. кривично дело утаје из члана 207. став 1. КЗ.

Четврто, у случају стицаја кривичних дела могућа је примена одлагања кривичног гоњења под претпоставком испуњености формалног услова за свако кривично дело. Међутим, у том случају потребно је посебно ценити целисходност предузимања кривичног гоњења са аспекта јавног интереса, што мора бити посебно образложено.

2. Сагласност осумњиченог као услов одлагања кривичног гоњења

Поред прописане казне, законодавац као формални услов за одлагање кривичног гоњења предвиђа и сагласност осумњиченог, односно његово прихватање да изврши обавезу (обавезе) наложене од стране јавног тужиоца у наредби о одлагању кривичног гоњења.

Сагласност осумњиченог мора да се односи како на врсту наложене обавезе (или обавеза) тако и на начин и рокове испуњења наложене обавезе (или обавеза). Без сагласности осумњиченог нема могућности одлагања кривичног гоњења.

То претпоставља да сагласност осумњиченог:

- мора да буде безусловна,
- не сме бити делимична или непотпуна,
- мора бити дата добровољно, без принуде или притиска,
- мора бити аутентична, а не наметнута,
- не сме бити последица заблуде,
- мора произаћи из свести о последицама испуњења, односно неиспуњења наложене обавезе (обавеза).

У том смислу, преговарање са осумњиченим нема за циљ прибављање „просте“ сагласности осумњиченог о прихватању одлагања кривичног гоњења. Напротив, имајући у виду право осумњиченог на правично суђење и право да буде упознат са предметом оптужбе у смислу праксе Европског суда за људска права, сагласност осумњиченог мора бити последица професионалног представљања чињеничног стања и доказа из кривичне пријаве, као и циља и сврхе примене института одлагања кривичног гоњења.

3. Личност осумњиченог као околност од значаја за доношење одлуке о одлагању кривичног гоњења и избора врсте обавезе

Приликом доношења одлуке о одлагању кривичног гоњења, јавни тужилац је дужан да у сваком конкретном случају цени личност осумњиченог, као једну од околности у склопу процене целисходности предузимања кривичног гоњења са аспекта јавног интереса. Такође, оцена личности

осумњиченог треба да буде предмет разматрања јавног тужиоца приликом избора врсте обавезе из члана 283. ЗКП.

Приликом оцене личности, јавни тужилац треба да има у виду околности из члана 54. КЗ, које суд цени приликом одлучивања о врсти и висини кривичне санкције.

Сходно томе, јавни тужилац у сваком конкретном случају треба нарочито да цени:

- **Личне прилике осумњиченог** – године живота, здравствено стање, степен образовања, материјално стање и др;
- **Породичне прилике осумњиченог** – брачно и породично стање, број малолетне деце, број лица која осумњичени издржава и др. Ова околност се нарочито цени приликом одређивања обавезе која може утицати на породицу осумњиченог;
- **Ранији живот осумњиченог**, односно да ли се ради о учиниоцу који је кривично осуђиван или прекршајно кажњаван, имајући у виду да је одлагање кривичног гоњења оправдано, пре свега, када се ради о неосуђиваним лицима;⁸
- **Држање осумњиченог** након извршеног кривичног дела, а посебно однос према жртви кривичног дела;
- Да ли се ради о лицу које је **спремно да се подвргне неком од медицинских третмана** ради отклањања узрока који су довели до извршења кривичног дела.

4. Избор врсте обавезе, начина и рока извршења

4.1. Избор врсте обавезе

Сходно члану 283. став 1. ЗКП, јавни тужилац може применити институт одлагања кривичног гоњења за одређена кривична дела ако осумњичени прихвати једну или више од следећих обавеза:

- 1) да отклони штетну последицу насталу извршењем кривичног дела или да накнади причињену штету;
- 2) да на рачун прописан за уплату јавних прихода уплати одређени новчани износ, који се користи за хуманитарне сврхе или друге јавне сврхе;
- 3) да обави одређени друштвенокорисни или хуманитарни рад;
- 4) да испуни доспеле обавезе издржавања;

⁸ Упутством републичког јавног тужиоца А.бр.246/08 од 28. 3. 2019. године предвиђено је да се условно одлагање кривичног гоњења не може применити уколико је та мера већ два пута примењена према осумњиченом за исто кривично дело, као и да ће јавни тужилац, уколико лице за које се врши провера пролази кроз централну евиденцију за неко друго кривично дело, у зависности од свих околности случаја, самостално проценити да ли ће применити условно одлагање кривичног гоњења.

- 5) да се подвргне одвикавању од алкохола или опојних дрога;
- 6) да се подвргне психосоцијалном третману ради отклањања узрока насилничког понашања;
- 7) да изврши обавезу установљену правноснажном одлуком суда, односно поштује ограничење утврђено правноснажном судском одлуком⁹.

Јавни тужилац може осумњиченом наложити да, у одређеном року, изврши **једну или више** од наведених обавеза, под условом да то осумњичени прихвати. Уколико је одређено више обавеза, оне могу бити одређене само **кумулятивно**.

Није дозвољено алтернативно или условно одређивање обавеза, с тим да је могућа замена одређене обавезе под следећим условима:

- да првобитно одређена обавеза није могла бити извршена из објективних и оправданих разлога,
- да обавезу није могуће спровести на начин који је наложен или на предмету који је одређен.

Законодавац не ограничава број наложених обавеза, нити прописује критеријуме на основу којих ће јавни тужилац одредити одређене обавезе у конкретном случају. У том смислу, јавни тужилац, **руководећи се идејом ресторативне правде**, доноси одлуку о избору обавезе **на основу слободне процене:**

- околности које се тичу личности осумњиченог,
- околности које се односе на врсту и тежину извршеног кривичног дела,
- околности под којима је дело извршено.

Имајући у виду ресторативни карактер условљеног одлагања кривичног гоњења, као и да је право оштећеног на накнаду штете најважније право жртава кривичних дела, уколико је кривичним делом причињена штета, јавни тужилац треба осумњиченом **најпре да предложи као обавезу отклањање штетне последице настале извршењем кривичног дела или накнаду причињене штете**, водећи притом рачуна о личним и породичним приликама осумњиченог, његовом имовном стању и другим околностима од значаја за избор наведене обавезе. Тек уколико испуњење ове обавезе није могуће у конкретном случају, јавни тужилац ће размотрити налагање других обавеза. Наравно, налагање ове обавезе не искључује могућност истовременог налагања и неке друге обавезе (других обавеза).

Иако законодавац није дао приоритет ниједној обавези у односу на друге, може се закључити да редослед по ком су обавезе постављене **сугерише да обавеза отклањања штетних последица или накнаде штете треба да има приоритет** у свим случајевима у којима је могуће њено спровођење.

⁹ Према свом садржају и правној природи наведене обавезе се могу поделити у четири категорије: обавезе репарационог карактера, обавезе хуманитарног и социјалног карактера, обавезе алиментационог карактера и обавезе медицинског и психосанационог карактера.

4.2. Начин извршења

За постизање циљева одлагања кривичног гоњења, а то су сврха кажњавања и ефикасност поступка, није довољно само правилно одабрати врсту обавезе, већ је потребно правилно одредити начин и рок њеног извршења.

Начин извршења наложене обавезе представља **програм и поступак извршења обавезе**. Јавни тужилац одређује начин извршења, који зависи, пре свега, од врсте и природе обавезе.¹⁰

Начин извршења обавезе, по правилу, представља сагласност воља јавног тужиоца и осумњиченог, док је за одређивање начина извршења појединих обавеза неопходна помоћ стручних лица (нпр. код обавеза медицинског карактера).

Начин, односно програм и поступак извршења обавезе дефинише се у Наредби о одлагању кривичног гоњења у којој се наводи да ли ће обавеза бити извршена **једнократном радњом или вишеструким радњама**.

Јавни тужиоци у пракси често налажу вишеструке радње, посебно када су у питању обавезе имовинског карактера, тако што осумњиченом налажу **плаћање новчаног износа у ратама**, ценећи његове имовинске прилике. Такву могућност **треба користити рестриктивно** и само када је то оправдано посебним разлозима. У случају примене ове обавезе, под начином извршења сматра се и **начин на који се уплате врше** (нпр. на рачун, путем уплатнице), као и **начин на који осумњичени доказује** јавном тужиоцу да је обавезу извршио (нпр. предаја уплатнице, признанице и сл.). Сматра се да је **обавеза извршена достављањем признанице о последњој уплати** којом се доказује да је обавеза извршена у целости.

Уколико осумњичени након уплате одређеног броја рата **престане са плаћањем, сматра се да није испунио своју обавезу** и јавни тужилац наставља кривично гоњење. У том случају уплаћени део новца се не враћа, а коначну одлуку о извршеној уплати доноси суд у току поступка. Изузетно, након прибављања извештаја повереника из органа управе надлежног за послове извршења кривичних санкција, јавни тужилац **може променити начин извршења или наложену обавезу заменити другом** уколико осумњичени не испуни обавезу услед околности које се не могу приписати у његову кривицу. Ипак, овакво поступање јавног тужиоца треба да буде изузетак, имајући у виду да Кривични законик јасно предвиђа да, у случају када осуђени не плати новчану казну, следи замена казном затвора, односно казном рада у јавном интересу и ту нема никакве флексибилности (чл. 51. ст. 2. и 3. КЗ).

4.3. Рок извршења

За постизање сврхе одлагања кривичног гоњења није довољно само правилно одабрати обавезу и начин њеног извршења, већ и рок извршења. **Неоправдано дуг рок извршења може обесмислити правилно одабрану обавезу**.

¹⁰ О специфичностима начина извршења појединих обавеза видети у посебним поглављима.

Рок представља **временски период** у ком је одређено да осумњичени изврши наложену обавезу. Рок се дефинише у наредби о одлагању кривичног гоњења, где је потребно прецизно одредити његов почетак.

Јавни тужилац одређује рок у којем осумњичени мора извршити преузету обавезу (преузете обавезе), с тим да **рок не може бити дужи од годину дана**.

Сматрамо да **рок од годину дана** треба одређивати само **изузетно и првенствено у односу на обавезе медицинског карактера**, с обзиром на њихову природу.

Кад год је то могуће, осумњиченом је потребно **наложити једнократно извршење** обавезе у року који **не треба да буде дужи од месец дана**. Ово се посебно односи на обавезе имовинског карактера.

У осталим случајевима, када обавеза није једнократне природе, **рок за извршење треба да буде краћи - до шест месеци**, свакако с обзиром на утврђене околности одређеног случаја (врста обавезе, породичне и личне прилике осумњиченог и сл.). Међутим, то не искључује примену максималног рока од годину дана када за то постоје оправдани разлози (приходи осумњиченог су у знатној несразмери са висином новчане обавезе).

Рок за извршење обавезе јавни тужилац **може изузетно продужити** само уколико утврди да осумњичени, из ванредних и оправданих разлога, који су ван његове воље или његових могућности, не може да изврши у потпуности наложену новчану обавезу (болест, отказ и сл.).

5. Врсте обавеза

5.1. Отклањање штетне последице настале извршењем кривичног дела или накнада причињене штете као обавеза осумњиченог (чл. 283. ст. 1. тач. 1. ЗКП)

Ову обавезу јавни тужилац може наложити осумњиченом уколико се ради о кривичном делу које има последицу у кривичноправном смислу, која може постојати како у случају кривичних дела повреде, тако и у случају кривичних дела угрожавања, под условом да у међувремену штета није већ надокнађена, односно штетна последица није отклоњена. Репарацију штете треба, као специфичну санкцију материјалне одговорности у грађанскоправном смислу, извршити у првом реду непосредним успостављањем стања које је постојало пре извршења кривичног дела, и то је директна репарација, а тек после тога накнада у новцу.

Закнодавац не прецизира, али следи закључак да **јавни тужилац одлучује о реално утврђеној висини штете**. Висина износа накнаде штете, по правилу, треба да одговара висини постављеног имовинскоправног захтева оштећеног, али не у сваком случају, јер се може десити да оштећени постави нереалан, превисок имовинскоправни захтев.

У контексту овог поставља се питање: на основу чега ће јавни тужилац донети овакву одлуку, да ли ангажовањем вештака одговарајуће струке или слободном оценом доказа? Имајући у виду да је ефикасност поступка један од основних циљева одлагања кривичног гоњења, а да би ангажовање вештака проузроковало како одуговлачење поступка тако и трошкове, то следи закључак да коначна одлука **о утврђивању висине штете зависи од процене јавног тужиоца.**

У тој процени јавни тужилац, ради објективности и заштите интереса оштећеног, приликом утврђивања висине причињене штете **мора да се придржава Закона о облигационим односима** и сходно томе одређује **врсту, износ, начин и рок остварења имовинскоправног захтева.** Када оштећени сматра да му није надокнађен пун износ штете, било због изгубљене добити или евентуално лоше процене од стране јавног тужиоца, по његовом мишљењу, може поднети тужбу у парничном поступку против осумњиченог.

Имајући у виду наведено, јавни тужилац цени следеће услове у случају налагања ове обавезе:

1. да је **штетна последица**, односно **причињена штета настала услед извршења кривичног дела**, односно као последица кривичног дела **и да није у међувремену надокнађена;**
 - под појмом **отклањања штетних последица сматра се:** повраћај ствари или поништај одређеног правног посла;
 - под појмом **накнаде штете сматра се** накнада материјалне и нематеријалне штете. По правилу, ову обавезу треба наложити само за тзв. обичну штету у виду умањења нечије имовине, а не и за измаклу корист у виду спречавања увећања нечије имовине;
2. да постоји **предлог, односно имовинско-правни захтев оштећеног.** Тужилац не може по службеној дужности, без предлога/захтева оштећеног да наложи ову врсту обавезе. Стога, јавни тужилац треба да позове оштећеног како би се изјаснио на ову околност. Предлог/захтев оштећеног не мора да буде поднет у посебној форми и може да се констатује на записник о испитивању или у службеној белешци;
3. да испуњење наложене обавезе **у целости зависи од осумњиченог**, а не од трећих лица.

Уколико утврди да су наступили услови за налагање обавезе, јавни тужилац треба:

1. **да омогући осумњиченом да се изјасни о имовинско-правном захтеву**, како у погледу основаности захтева, тако и у погледу висине имовинско-правног захтева;
2. **да наложи конкретну обавезу, што подразумева:**
 - код **повраћаја ствари**, да јавни тужилац, на основу расположивих доказа, прецизно означи и детаљно опише ствар која се потражује наводећи све њене карактеристичне елементе, као и да означи на који начин, када и на ком месту се врши предаја ствари;
 - код **поништаја правног посла**, да јавни тужилац прецизно утврди о којој врсти посла је реч и који су разлози за поништај, као и да одреди рок за поништај;

- код **накнаде штете**, да јавни тужилац претходно утврди висину штете тако што ће прибавити доказе и проверити околности у вези са постављеним имовинско-правним захтевом. Обавеза накнаде штете може бити наложена **у циљу пуне или делимичне накнаде штете**. Уколико је наложена делимична накнада штете, за преостали износ јавни тужилац упућује овлашћено лице на парницу, нарочито уколико је постављени имовинско-правни захтев нереалан.

Уколико оштећени одустане од имовинско-правног захтева у току примене одлагања кривичног гоњења, тужилац може да промени наложену обавезу.

5.2. Уплата одређеног новчаног износа на рачун прописан за уплату јавних прихода, који се користи за хуманитарне и друге јавне сврхе (чл. 283. ст. 1. тач. 2. ЗКП)

Уплата одређеног новчаног износа у хуманитарне или друге јавне сврхе, иако процентуално најзаступљенија обавеза, **треба да буде наложена осумњиченом тек уколико** врста кривичног дела и околности под којима је дело учињено, као и личност учиниоца, **не указују да ће се сврха одлагања кривичног гоњења остварити неком другом обавезом**. Налагање ове обавезе осумњиченом **не сме да буде само по себи циљ одлагања кривичног гоњења**.

Чињеница је да је применом одлагања кривичног гоњења осумњичени на неки начин привилегован утолико што се не излаже кривичном гоњењу и поштеђен је свих непријатности које кривични поступак по својој природи носи. Следствено томе, осумњичени применом одлагања кривичног гоњења **не треба и не сме да буде „двоструко привилегован“**. Стога, обавеза наложена осумњиченом, као услов да не буде кривично гоњен, као и **висина новчаног износа** из члана 283. став 1. тачка 2. ЗКП **треба да буде озбиљног карактера**, тим пре што испуњавање ове, као и других обавеза, има за циљ и специјалну превенцију, односно свест учиниоца кривичног дела да држава осуђује његово недозвољено понашање.

Приликом доношења одлуке о висини новчаног износа, начину извршења, року за извршење новчане обавезе, као и евентуалној могућности уплата у ратама, јавни тужилац у сваком конкретном случају посебно цени околности које се односе на личне, породичне и имовинске прилике осумњиченог.

Када је реч о висини новчаног износа који осумњичени треба да уплати на рачун како би се он користио за хуманитарне или друге јавне сврхе, јавни тужилац треба да се руководи одредбама Кривичног законика које регулишу одмеравање новчане казне (чл. 48-51), казненом политиком суда код изрицања новчане казне¹¹ и чињеницом да ли је и у ком износу надокнадио штету оштећеном.

¹¹ Досадашња пракса налагања ове обавезе показује да се новчани износи који осумњичени треба да уплате углавном крећу у износу нешто већем од законског минимума прописане новчане казне (чл. 50. ст. 2. КЗ), што није у складу са циљевима који се желе постићи применом овог вида начела опортунитета кривичног гоњења.

5.3. Обављање одређеног друштвенокорисног или хуманитарног рада (чл. 283. ст. 1. тач. 3. ЗКП)

Као и код обавезе уплате одређеног новчаног износа у хуманитарне сврхе, јавни тужилац ће осумњиченом наложити да обави одређени друштвенокорисни или хуманитарни рад тек након што анализом свих релевантних околности **оцени да се сврха одлагања** кривичног гоњења **не може остварити неком другом мером**, пре свега неком од мера ресторативног карактера.

Имајући у виду **сличност** ове обавезе са **казном рада у јавном интересу** (чл. 52 КЗ), приликом њеног налагања осумњиченом јавни тужилац треба да има у виду врсту кривичног дела и личност учиниоца, с тим што посебно треба да цени **његову спремност** да обавља рад у јавном интересу, водећи рачуна о способностима, стручним знањима и здравственом стању. Наиме, јавни тужилац **не може наложити ову обавезу без пристанка осумњиченог на конкретан друштвенокорисни или хуманитарни рад**.

Друштвенокорисни или хуманитарни рад у смислу одредбе члана 283. ЗКП представља рад који:

- је **користан за друштво**,
- **нема за циљ остваривање прихода**,
- **не вређа људско достојанство**,
- има за циљ да осумњичени **развије одговорнији однос према друштву и заједници**, као и да боље разуме последице својих поступака.

Трајање обавезе обављања одређеног друштвенокорисног или хуманитарног рада, по правилу, треба ускладити **са одредбом члана 52. став 3. КЗ**, утолико да такав рад **не треба да буде краћи од 60 (шездесет) нити дужи од 360 (триста шездесет) часова, у периоду од једног до шест месеци, односно траје шездесет часова у току једног месеца**.

Уколико осумњичени не испуни наложену обавезу, осим из разлога који му се не могу приписати у кривицу, о чему јавни тужилац прибавља извештај повереника, кривични **поступак ће се наставити**.

5.4. Испуњавање доспелих обавеза издржавања (чл. 283. ст. 1. тач. 4. ЗКП)

Ова обавеза везана је за извршење кривичног дела **Недавање издржавања из члана 195. КЗ**, иако се то у ЗКП изричито не наводи.

Законском формулацијом „да испуни доспеле обавезе издржавања“ законодавац је определио да су те обавезе пре свега утврђене, а затим и доспеле. Ради се о заосталом плаћању обавезе издржавања од стране осумњиченог која је утврђена извршним насловом (пресудом, поравнањем пред судом или другим надлежним органом), али то може бити и без ових извршних исправа, дакле само на основу кривичне пријаве.

У недостатку извршног наслова, овлашћени тужилац ће **позвати осумњиченог и оштећеног** и ради утврђивања висине и временског периода заосталог давања издржавања, наравно уз пуну сагласност позваних лица, и у том случају може одложити кривично гоњење налагањем ове обавезе.

У погледу начина извршења, ова обавеза може бити наложена као **једнократна или у више-струким радњама**, с тим да јавни тужиоци, **приликом одређивања рока** за извршење, треба да воде рачуна о интересима малолетне деце.

5.5. Подвргавање одвикавању од алкохола или опојних дрога и подвргавање психосоцијалном третману ради отклањања узрока насилничког понашања (чл. 283. ст. 2. тач. 5 и 6. ЗКП)

Обавезе подвргавања одвикавању од алкохола или опојних дрога и подвргавања психосоцијалном третману ради отклањања узрока насилничког понашања, по својој суштини и правној природи, **најсличније су мерама безбедности медицинског карактера** и спроводе се у **одговарајућим установама**, с обзиром на врсту обавезе (нпр. специјализоване медицинске установе за лечење зависности, центри за социјални рад и др.).

Извршење ових обавеза састоји се у подвргавању одређеном третману, односно **програму рехабилитације**, који представља:

- **превентивни програм** који за циљ има, пре свега, специјалну превенцију и успешну реинтеграцију осумњиченог у заједницу,
- **помоћ осумњиченом** да промени своје ставове и понашање и постане свестан узрока и последица антисоцијалног понашања,
- **укључивање чланова породице**, по потреби, водећи рачуна о **сигурности и потребама жртава** и њиховим људским правима.

Управо због такве њихове природе, приликом налагања ових обавеза осумњиченом, јавни тужилац мора прибавити **одговарајућу медицинску документацију**, а **по потреби** наложити и **медицинско вештачење**, како би се оценила оправданост њихове примене. Међутим, јавни тужилац ову меру може наложити и без вештачења, на основу слободне оцене околности конкретног случаја или само на основу медицинске документације коју поседује осумњичени.

Такође, у зависности од околности конкретног случаја, довољно је да јавни тужилац на основу понашања осумњиченог **стекне уверење** да ће осумњичени **не само започети**, већ да је реално очекивати да ће и након евентуалне одлуке о одбацивању кривичне пријаве **наставити са подвргавањем третману**, све до коначног остварења њеног циља.

У случају налагања неке од ових обавеза, **обавеза се сматра извршеном ако се осумњичени подвргао третману**, али за доношење решења о одбацивању кривичне пријаве није довољно да је осумњичени започео извршење обавезе тако што се нпр. само јавио на третман у одговарајућу установу. Потребно је да јавни тужилац, пре доношења одлуке, прибави извештај

повереника из ког произилази да је осумњичени започео извршење обавезе редовним одласцима на третмане, с тим да законодавац за доношење решења о одбацавању кривичне пријаве не прописује као услов и успешно окончање спроведеног третмана.

Уколико осумњичени **не започне** испуњење обавезе у остављеном року, **поступак се наставља**.

Налагање да осумњичени прихвати обавезу подвргавања психосоцијалном третману ради отклањања узрока насилничког понашања **оправдано је**, пре свега, код кривичног дела **насиље у породици**, мада се може односити и на нека **друга кривична дела са елементима насиља** (случај пре свега са основним обликом кривичног дела насилничко понашање из чл. 344. ст. 1. КЗ).

Приликом избора ове обавезе у случају да се ради о учиниоцу кривичног дела насиље у породици, јавни тужилац са посебном пажњом треба да цени околности дела, као и личност учиниоца, његову спремност да се подвргне третману, али **и став и безбедност жртве (или жртава) овог кривичног дела**.

Приликом извршења ових обавеза неопходна је **активна комуникација и сарадња** јавног тужиоца са представницима одговарајућих установа у којима се конкретна обавеза спроводи.

5.6. Извршавање обавезе установљене правноснажном одлуком суда, односно поштовање ограничења утврђеног правноснажном судском одлуком (чл. 283. ст. 1. тач. 7. ЗКП)

Под појмом обавезе „**утврђене правноснажном одлуком суда**“ треба подразумевати **било које обавезе установљене правноснажном судском одлуком**.

Када је реч о „поштовању ограничења утврђеног правноснажном судском одлуком“ ту се подразумевају пре свега мере заштите од насиља у породици из члана 194. став 5. КЗ, које суд одреди на основу закона.

Јавни тужилац је овлашћен да осумњиченом за кривично дело из члана 194. став 5. КЗ одреди обавезу поштовања **мере заштите од насиља у породици** из члана 198. Породичног закона (ПЗ)¹² као услов да се према њему одреди одлагање кривичног гоњења. Наиме, према члану 198. ПЗ којим је уведена грађанскоправна заштита, јер кривичноправна очигледно није била довољна, против члана породице који врши насиље суд може одредити једну или више мера заштите од насиља у породици, којима се привремено забрањује или ограничава одржавање личних односа с другим чланом породице (чл. 198. ст. 1. ПЗ). Законодавац даље прописује да мера заштите од насиља у породици може трајати највише годину дана, што одговара року од годину дана у којем се мора извршити наложена обавеза у случају примене одлагања кривичног гоњења. Суштина мера заштите од насиља састоји се у **ограничењу или привременој забрани личних односа насилника са жртвом насиља**.

¹² „Службени гласник РС“, бр. 18 од 24. 2. 2005. године.

II Поступак одлагања кривичног гоњења

Поступак одлагања кривичног гоњења из члана 283. ЗКП има следеће фазе:

- **предлагање**
- **преговарање и избор обавезе**
- **наредбу о одлагању**
- **евиденцију и надзор над извршењем наложене обавезе**
- **решење о одбацивању кривичне пријаве.**

Законодавац не прописује обавезно присуство браниоца у било којој фази одлагања кривичног гоњења. Учешће браниоца у поступку одлагања кривичног гоњења представља процесно право осумњиченог да ангажује изабраног браниоца.

1. Предлагање

1.1. Ко, када и како предлаже

Предлог за примену одлагања кривичног гоњења може дати **јавни тужилац или осумњичени, односно његов бранилац.**

Јавни тужилац може да предложи примену одлагања кривичног гоњења када, на основу навода из поднете кривичне пријаве и прилога уз кривичну пријаву, односно евентуално извршених провера и прикупљених доказа, утврди да је испуњено пет основних услова за примену овог института, као и да се његовом применом може очекивати испуњење наведених циљева.

Јавни тужилац предлаже примену одлагања кривичног гоњења **на следећа два начина. Прво**, писменим путем у форми позива осумњиченом и његовом браниоцу, уколико га има, с тим да у позиву мора јасно назначити да предлаже примену одлагања кривичног гоњења из члана 283. ЗКП. **Друга могућност** односи се на предлагање приликом усменог разговора са осумњиченим или његовим браниоцем, о чему је јавни тужилац дужан да сачини службену белешку.

За разлику од јавног тужиоца, **осумњичени и његов бранилац могу предложити примену одлагања** кривичног гоњења без икаквих условљавања, уколико је кривична пријава поднета за кривично дело за које је предвиђена новчана казна или казна затвора до пет година. Предлози осумњиченог и његовог браниоца морају бити изнети у писаној форми, било у поднеску или на записнику.

1.2. Одлука о предлогу

Одлуку о предлогу доноси јавни тужилац, с тим што та одлука не мора бити сачињена у посебној форми.

Уколико предлог потиче од јавног тужиоца, сагласност за примену даје искључиво осумњичени. Изузетно, сагласност може бити дата и преко браниоца, али је у том случају потребно да бранилац буде овлашћен специјалним пуномоћјем.

Уколико предлог потиче од осумњиченог или његовог браниоца, јавни тужилац може предлог да прихвати само уколико из навода поднете кривичне пријаве и прилога уз кривичну пријаву, односно евентуално извршених провера и прикупљених доказа, утврди да је испуњено пет основних услова за примену овог института, као и да се његовом применом може очекивати испуњење наведених циљева.

У оба случаја, без обзира ко је дао предлог, уколико постоји сагласност о примени одлагања кривичног гоњења, јавни тужилац приступа фази преговарања и избора обавезе.

2. Преговарање и избор обавезе (врста, начин и рок)

2.1. Преговарање

Преговарање је процес комуникације између јавног тужиоца и окривљеног и његовог браниоца, уколико га има, које за циљ има постизање сагласности воља у погледу врсте наложене обавезе и начина њеног извршења.

У поступку преговарања јавни тужилац је у обавези да осумњиченом (и његовом браниоцу, уколико га има) предочи:

- наводе кривичне пријаве и доказе, назив кривичног дела које му се ставља на терет и прописану казну;
- сврху и циљ одлагања кривичног гоњења, као и то шта добија, а шта губи одлагањем кривичног гоњења;
- да у случају одлагања кривичног гоњења губи право на суђење, а да оштећени задржава право да имовинскоправни захтев, у целости или делимично, оствари у парници;
- да ће у случају неизвршења наложене обавезе на начин и у року како је то одређено наредбом, јавно тужилаштво наставити кривично гоњење.

У случајевима када се поступак преговарања одвија пре првог саслушања, осумњиченом се предочавају само наводи кривичне пријаве, записник о увиђају и налаз и мишљење вештака (чл. 68. ст. 1. тач. 6. ЗКП).

У току преговора јавни тужилац треба да води рачуна о томе да ли је осумњичени свестан последица прихватања, односно неприхватања одлагања кривичног гоњења. Тужилац не сме да злоупотреби незнање и неискуство осумњиченог у току преговора, нити сме да преувеличава ниво сумње и значај доказа којима располаже када предлаже одлагање кривичног гоњења, нити сме да прејудичира исход евентуалног кривичног поступка.

2.2. Избор обавезе (врста, начин и рок)

Иако су у погледу подношења предлога јавни тужилац и осумњичени изједначени, у поступку преговарања јавни **тужилац треба да има активнију улогу и преузме иницијативу у избору обавезе (обавеза)**, тако што ће осумњиченом предложити једну или више конкретних обавеза, а за које је проценио да су адекватне и најцелисходније у смислу постављених циљева одлагања кривичног гоњења.

Приликом одабира врсте обавезе, начина и рока њеног извршења, јавни тужилац треба да се руководи:

- тежином и начином извршења кривичног дела,
- наступелим последицама,
- околностима случаја,
- личношћу осумњиченог (ранији живот, године живота, однос према кривичном делу које му се ставља терет, потреба лечења или терапије и сл.).

Поред наведеног, јавни тужилац је у обавези да води рачуна и о правима оштећеног, иако законодавац у одредби члана 283. ЗКП не прописује права оштећеног, већ само обавезује тужиоца да га обавести о одбацивању кривичне пријаве у случају успешне примене одлагања кривичног гоњења, у ком случају **оштећени нема право приговора из члана 51. ЗКП**. Наиме, иако одлука јавног тужиоца о одлагању кривичног гоњења није условљена претходном сагласношћу оштећеног, приликом оцене целисходности примене овог института са аспекта јавног интереса јавни тужилац мора имати у виду да је у основи овог института ресторативна правда.

Стога, приликом одлагања кривичног гоњења, избора обавезе, начина и рока извршења, а уколико то налаже природа обавезе, јавни тужилац треба да позове оштећеног како би се изјаснио о штетним последицама, висини имовинскоправног захтева, износу доспелих обавеза издржавања и другим релевантним околностима за налагање обавезе и да о томе приложи одговарајућу писмену документацију (нпр. рачун о поправци или куповини покретне ствари).

Јавни тужилац је у обавези да упозна оштећеног са правом да свој имовинскоправни захтев остварује у парници, без обзира на врсту обавезе која је наложена осумњиченом, као и са правом да у ситуацији када је осумњичени само делимично накнадио причињену штету, испуњењем обавезе из тачке 1. члана 283. ЗКП, разлику између надокнађене и штете коју потражује може остварити у парничном поступку.

Из наведених разлога, полазећи од идеје ресторативне правде, сматрамо да јавни тужиоци, увек када је то могуће, приликом избора обавезе предност треба да дају отклањању штетне последице настале извршењем кривичног дела или накнади причињене штете, као јединој или кумулативној обавези.

2.3. Службена белешка

Сагласност воља јавног тужиоца и осумњиченог у погледу одлагања кривичног гоњења, врсте обавезе, начина и рока за њено извршење **констатује се у форми службене белешке** која мора бити **потписана од стране јавног тужиоца и осумњиченог**. Ова службена белешка нема својство доказа и не може се користити у евентуалном судском поступку. Међутим, уколико је јавни тужилац претходно предузео доказну радњу саслушања осумњиченог, сагласност воља може бити констатована и на записнику о саслушању, и у том случају се записник може користити као доказ у даљем току поступка.

Службена белешка о сагласности воља јавног тужиоца и осумњиченог представља основ за сачињавање наредбе о одлагању.

2.4. Наредба о одлагању кривичног гоњења (доношење, садржај и достављање)

По утврђивању да су испуњени сви услови за примену одлагања кривичног гоњења и уколико се постигне сагласност воља у погледу изабране обавезе, начина и рока извршења, јавни тужилац доноси наредбу о одлагању кривичног гоњења.

Јавни тужилац увек доноси наредбу о одлагању кривичног гоњења у односу на једног осумњиченог, па и у случају када је кривично дело извршено у саизвршилаштву.

Наредба о одлагању кривичног гоњења треба да садржи:

- a) Личне податке осумњиченог
- b) **Изреку чине:** опис и назив кривичног дела које се осумњиченом ставља на терет са правном квалификацијом, као и врста обавезе (обавеза), начин и рок извршења:
 - **обавеза** мора бити одређена по врсти са пуним називом. Уколико се налаже више обавеза, оне се одређују кумулативно;
 - **начин извршења, као и предмет извршења (уколико постоји)**, морају бити прецизно одређени. У случају уплата новчаних износа може бити наложено да се ова обавеза изврши једнократно или у периодичним ратама;
 - **рок** у ком осумњичени мора извршити наложену обавезу не може бити дужи од годину дана. Рок почиње да тече од дана одређеног у наредби. Дужина рока зависи од врсте обавезе и начина извршења. Потребно је одређивати краће рокове за обавезе које подразумевају једнократну радњу, као нпр. повраћај ствари или накнада штете. У погледу

обавеза медицинског карактера дужина рока зависи од мишљења стручног лица - лекара или психотерапеута;

- **правна поука** о последицама извршења, односно неизвршења наложене обавезе.

с) **Образложење садржи:**

- **наводе из кривичне пријаве**, приложену писмену и фотодокументацију, као и **доказе**¹³ којима се потврђују наводи из кривичне пријаве;
- **ко је предложио** примену одлагања кривичног гоњења и када;
- **разлоге** којима се тужилац руководио у дискреционој оцени **о оправданости одлагања кривичног гоњења (пет услова и два циља)**;
- **разлоге због којих је одређена конкретна обавеза**. Потребно је да јавни тужилац образложи због чега сматра да је наложена обавеза адекватна и најцелисходнија у смислу постављених циљева одлагања кривичног гоњења;
- **констатацију** да је **осумњичени упознат** са последицама испуњења и неиспуњења обавезе, уз навођење начина на који му је поука дата;
- **поуку** у погледу евентуалног имовинскоправног или регресног захтева;
- **начин вршења надзора** над извршењем обавезе;
- **поуку о недозвољености приговора као правног средства из члана 51 ЗКП**.

Наредба се доставља осумњиченом, оштећеном и поверенику из органа управе надлежног за послове извршења кривичних санкција. Уколико је потребно, наредба се доставља и другим органима и организацијама, као нпр. службама које обављају психосоцијални третман или одвикавање од алкохола или опојних дрога.

3. Евиденција и надзор над извршењем обавезе

3.1. Евиденција

У циљу вођења евиденције о примени одлагања кривичног гоњења и правилне процене оправданости примене одлагања кривичног гоњења републички јавни тужилац је дана 28. 3. 2019. године издала **Уйушсйво за йосйуйање шжужилашйвима йог бројем А.бр.246/08-01**.

Из наведеног упутства произилази следеће:

1. Тужилаштва која су примењивала одредбе члана 283. и 284. став 3. Законика о кривичном поступку које се односе на одлагање кривичног гоњења и одбачај кривичних пријава услед стварног кајања (раније чл. 236. и 237. ЗКП), дужна су да Републичком јавном тужилаштву

¹³ У случајевима када је врста и тежина задобијене повреде или имовински цензус квалификаторна околност одређеног кривичног дела, неопходно је да јавни тужилац **извесно утврди** ту околност.

доставе списак предмета у којима су примењене наведене одредбе закључно са мартом 2019. године, електронским и писменим путем.

2. Почев од 1. 4. 2019. године, па надаље, **јавна тужилаштва ће самостално и директно вршити унос података о лицима према којима је примењен члан 283. и 284. став 3. ЗКП у базу података Правосудног информационог система**, а према упутству које је доставило Министарство правде. Наведене податке тужилаштва су дужна да уносе без одлагања, односно да врше дневно ажурирање базе.
3. **Почев од 1. 4. 2019. године, па надаље**, јавна тужилаштва су дужна да, самостално и директно, коришћењем претходно наведене базе Правосудног информационог система, пре доношења одлуке о примени мере из члана 283. и 284. став 3. ЗКП, **провере да ли је пријављено лице већ уведено у електронску евиденцију** примењеног одлагања кривичног гоњења и одбачаја кривичних пријава.
4. Уколико је лице за које се врши провера уведено у наведену електронску евиденцију Правосудног информационог система, поступајуће тужилаштво **не може применити члан 283. и 284. став 3. ЗКП, ако је та мера већ два пута примењена према пријављеном за исто кривично дело.**
5. Уколико је лице за које се врши провера уведено у наведену електронску евиденцију **за неко друго кривично дело**, поступајуће тужилаштво ће, у зависности од свих околности случаја, самостално проценити да ли ће применити одредбу члана 283. и 284. став 3. ЗКП или не.

Постоје ситуације када није могуће или је отежано утврдити да ли је у односу на пријављено лице раније примењено одлагање кривичног гоњења. На пример, у случају саобраћајне незгоде извршене од стране страног држављанина, оправдана је примена одлагања кривичног гоњења и без претходне провере евиденције Републичког јавног тужилаштва. Овакво поступање треба да буде изузетно.

3.2. Надзор

Законом о извршењу ванзаводских санкција и мера¹⁴ прописано је да **надзор над извршењем обавеза** према одлуци јавног тужиоца о одлагању кривичног гоњења **обавља повереник** из органа управе надлежног за извршење кривичних санкција. Сходно члану 11 овог закона, службеник из повереничке канцеларије – повереник врши надзор над извршењем обавеза које су одређене осумњиченом одлагањем кривичног гоњења. У том смислу, јавни тужилац је у обавези да **повереничкој канцеларији достави наредбу о одлагању кривичног гоњења у року од три дана од дана доношења одлуке.**

Повереник је дужан да одмах по пријему одлуке предузме потребне радње за њено извршење. Повереник је такође овлашћен да прибавља податке од породице осумњиченог, полиције, установа здравствене и социјалне заштите, послодавца и других установа, организација и удружења.

¹⁴ „Службени гласник РС”, бр.55/2014 и 87/2018.

Повереник има **право непосредног надзора извршења обавеза, а јавног тужиоца обавештава о спроведеном надзору**. Уколико осумњичени не испуњава обавезе које су му наложене, повереник о томе обавештава јавног тужиоца. Такође, у случају да наступе околности које оправдано спречавају испуњење обавезе осумњичени има обавезу да о томе обавести повереника. Када осумњичени испуни обавезу (обавезе), повереник без одлагања обавештава надлежног јавног тужиоца.

О свим околностима које утичу на извршење обавеза повереник сачињава извештај који доставља јавном тужиоцу на основу којег тужилац доноси коначну одлуку о примени одлагања кривичног гоњења (нпр. **замена обавезе, измена начина или рока извршења обавезе, решење о одбацивању кривичне пријаве или наставак поступка**).

Указујемо да реализација функције надзора није у потпуности могућа због одсуства друштвене припреме која се огледа у недовољним ресурсима повереничке службе, као и одсуству адекватних прописа који се односе на ову област.

4. Одбачај кривичне пријаве услед испуњености наложене обавезе из наредбе о одлагању кривичног гоњења (садржај, достављање и поуке)

По истеку рока за испуњење наложене обавезе, а по потреби и раније, јавни тужилац проверава да ли је осумњичени **испунио обавезу** из наредбе о одлагању кривичног гоњења. Провера извршења обавеза врши се преко канцеларије повереника или на други адекватан начин, у зависности од врсте наложене обавезе и начина њеног извршења.

Уколико јавни тужилац утврди да је осумњичени поступио по налогу из Наредбе о одлагању кривичног гоњења, на начин и у року како је то Наредбом одређено, доноси решење о одбацивању кривичне пријаве у смислу члана 283. став 3. ЗКП.

Решење о одбацивању кривичне пријаве има следећу садржину:

- **изреку** која садржи: личне податке осумњиченог, чињенични опис кривичног дела са правном квалификацијом и одлуку да се кривична пријава одбацује јер је осумњичени извршио наложену обавезу;
- **образложење** које садржи: разлоге наведене у наредби о одлагању кривичног гоњења (**испуњеност услова и циљева одлагања кривичног гоњења**) са констатацијом да је наложена обавеза у целости извршена на начин и у року како је то наредбом одређено;
- **правну поуку** да није дозвољен приговор из члана 51. став 2. ЗКП непосредно вишем јавном тужиоцу.

Чињенични опис кривичног дела са правном квалификацијом **неопходан је** да би на несумњив начин био одређен идентитет кривичног догађаја поводом кога се одбацује кривична пријава. На овај начин штити се осумњичени од поновног кривичног гоњења за исто дело,

односно могућег покушаја оштећеног да за исто дело предузима даље радње са циљем покретања и вођења новог кривичног поступка.

Решење о одбацивању кривичне пријаве јавни тужилац доставља оштећеном, осумњиченом и његовом браниоцу, уколико га има.

40

ПРИРУЧНИК
ЗА ПРИМЕНУ
НАЧЕЛА ОПОРТУНИТЕТА
КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА

Одбацивање кривичне пријаве као вид начела опортунитета кривичног гоњења (чл. 284. ст. 3. ЗКП)

Други могући вид начела опортунитета кривичног гоњења према пунолетним учиниоцима кривичних дела је одбачај кривичне пријаве на основу члана 284. став 3. ЗКП, тзв. **безусловни или чист опортунитет**.

Три су прописана услова која морају бити испуњена да би јавни тужилац могао да одбаци кривичну пријаву по овом основу:

- да се ради о кривичном делу за које је прописана казна затвора до три године;
- да је осумњичени услед стварног кајања спречио наступање последице или да је штету у потпуности већ надокнадио;
- да јавни тужилац према околностима случаја оцени да вођење кривичног поступка и изрицање кривичне санкције не би било правично.

Из законске формулације произилази да је за одбацивање кривичне пријаве неопходно да су наведена три услова **кумулятивно испуњена**, а јавни тужилац слободно цени чињенице и доказе који су од значаја за доношење решења о одбацивању кривичне пријаве, односно да изрицање кривичне санкције у конкретном случају не би било правично, тј. сврсисходно.

За разлику од одлагања кривичног гоњења из члана 283. ЗКП, овај вид опортунитета није условљен роковима, извршењем одређених обавеза од стране осумњиченог, односно договором о компензацији штете. Уколико су испуњени наведени кумулативни услови, **јавни тужилац може одбацивати кривичну пријаву по овом основу и у случају да осумњичени не прихвати овакво решење**.

Довољно је да је осумњичени својим делима допринео да се спрече штетне последице кривичног дела или да је надокнадио насталу штету, и да је, узимајући при томе у обзир одређене околности, јавни тужилац **извео коначан закључак да изрицање кривичне санкције не би било правично**. У том циљу, јавни тужилац треба да контактира с оштећеним како би на несумњив начин утврдио да ли је осумњичени у потпуности надокнадио штету. Реалност постављеног захтева такође цени јавни тужилац, који је дужан да оштећеном предочи да преостали део свог имовинскоправног захтева, у односу на део за који јавни тужилац сматра да реално представља потпуну надокнаду штете, може остварити у парници.

Криминално-политички разлог прописивања и примене овог вида начела опортунитета лежи у чињеници да је испуњењем наведених услова поново успостављено пређашње стање између учиниоца и оштећеног, које је постојало пре извршења кривичног дела, **услед чега би интервенција државе била сувишна и нецелисходна.**

Одбачајем кривичне пријаве по овом основу **предметна кривична ствар се окончава, јер оштећеном не припада право на приговор у смислу члана 51. став 2. ЗКП,** с озиром да не постоји ниједан облик институционалне контроле исправности такве одлуке.

Целисходност, као општи услов за примену начела опортунитета, код овог вида начела има посебан значај, с обзиром да јавни тужилац доноси одлуку искључиво **на основу дискреционе оцене.** Дискрециона оцена претпоставља да јавни тужилац цени да ли је кривично гоњење осумњиченог и изрицање кривичне санкције **правично** на основу околности везаних за личност осумњиченог и околности под којима је дело учињено. Приликом утврђивања ових околности јавни тужилац се руководи општим правилима о **одмеравању казне из члана 54. КЗ,** с тим да би наведене околности спадале у категорију олакшавајућих околности.

При оваквом законском решењу јавни тужилац доноси одлуку о кривичном гоњењу на основу **сопствене процене и личног запажања** од случаја до случаја, без објективних критеријума који му могу послужити као путоказ у примени дискреционог права, јер не постоје јасно дефинисани критеријуми на основу којих јавни тужилац може утврдити њихово постојање. Из наведених разлога примена овог вида опортунитета у пракси је веома ретка.

Када је у питању **испуњење услова** да је осумњичени услед стварног кајања спречио наступање последице или да је штету у потпуности већ надокнадио **треба водити рачуна о следећем:**

- **Прво,** спречавање наступања последице, као и потпуна надокнада причињене штете треба да буду **добровољни.** Оцену добровољности треба ценити према околностима под којима је до спречавања наступања последице или надокнаде штете дошло. Добровољност постоји само када је одлука о томе била резултат **слободног самоопредељења осумњиченог.** Добровољност се цени са становишта спољних и унутрашњих фактора, с тим да спољни фактори не смеју бити одлучујући. Ако је до доношења одлуке осумњиченог дошло услед истовременог деловања и спољних и унутрашњих фактора, за оцену добровољности потребно је утврдити шта је у конкретном случају имало претежнији утицај на одлуку осумњиченог, да ли његове унутрашње снаге или спољне сметње. До спречавања наступања последице као и до надокнаде причињене штете мора доћи кроз **сврсисходно и ефикасно ангажовање осумњиченог.**
- **Друго,** када су у питању **унутрашње побуде добровољности,** није битно да ли су побуде осумњиченог моралне природе, јер стварно кајање не мора бити кајање у морално-етичком смислу. Мотиви могу бити веома различити и они су, посматрано са аспекта овог услова, ирелевантни.
- **Треће,** неопходно је да је осумњичени **сам спречио** наступање последице, односно **сам надокнадио** причињену штету. Не постоји стварно кајање ако је спречавање наступања последице или надокнаду причињене штете извршило треће лице без знања осумњиченог или мимо његове воље. Међутим, стварно кајање постоји и ако је спречавање

последнице или надокнаду штете извршило треће лице које је ангажовао осумњичени, јер је у том случају то резултат воље осумњиченог. Стварно кајање постоји и ако је отклањање последнице извршило треће лице, али на заузимање и уз лично пожртвовање (ангажовање) осумњиченог у случајевима када се он налази у стварној немогућности да то сам учини.

- **Четврто, стварно кајање** треба разликовати од **личног кајања** које се састоји од изражавања кајања и жаљења због учињеног кривичног дела, али које, за разлику од стварног кајања, не претпоставља и потпуну надокнаду причињене штете.
- **Пето**, за разлику од надокнаде штете и спречавања наступања последнице који се могу утврдити на основу мерљивих критеријума, питање стварног кајања осумњиченог лица се препушта слободној оцени јавног тужиоца. Понекад се стварно кајање непосредно може уочити на основу спољних манифестација понашања осумњиченог који, на пример плаче, дрхти, говори на начин који одражава да се покајао, односно да је свестан осећаја да је погрешно што је учинио кривично дело. Значајно је да **признање кривичног дела не мора да значи и кајање за учињено дело**. Наиме, искрено кајање треба да изражава изузетно јак осећај кривице осумњиченог, због чега по законодавцу изрицање кривичне санкције не би било правично.

Поред свих наведених околности, приликом одлучивања о примени овог вида опортунитета тужилац у сваком конкретном случају цени да ли је осумњичени према извештају из казнене и прекршајне евиденције већ кажњаван, за које кривично дело, затим да ли се може применити на осумњиченог који је у конкретном случају учинио кривично дело са елементима насиља и слично.

Изрека решења о одбацивању кривичне пријаве по овом основу треба да садржи чињенични опис кривичног дела, из истих разлога као код решења донетог применом члана 283. ЗКП. У изреци овог решења јавни тужилац треба да наведе да је осумњичени спречио наступање штете или је штету у потпуности већ накнадио, док у **образложењу решења**, при оцени испуњености услова за примену начела опортунитета, треба посебно указати зашто изрицање кривичне санкције не би било правично.

Јавни тужилац у случају одбацивања кривичне пријаве на основу члана 284. став 3. ЗКП такође треба да наведе разлоге због којих сматра да је целисходно да се примени овај институт, иако су испуњене све стварне и правне претпоставке за покретање кривичног поступка, затим које околности случаја је ценио и на основу којих је утврдио да је осумњичени услед стварног кајања спречио наступање штете или је штету у потпуности већ надокнадио, због чега изрицање кривичне санкције у конкретном случају не би било правично, као и да образложи јавни интерес и сврху примене начела опортунитета.

Одустајање од кривичног гоњења у споразуму о признању кривичног дела

Једна од карактеристика закљученог споразума о признању кривичног дела јесте и то да његов саставни део могу да буду и елементи начела опортунитета кривичног гоњења. Наиме, поред елемената који чине обавезан део споразума, споразум о признању кривичног дела може да садржи и изјаву јавног тужиоца о одустајању од кривичног гоњења за кривична дела која нису обухваћена споразумом о признању кривичног дела (*йосебан вид йосйуйања јавној йуужиоца йо начелу ойорйунийеййа кривичној йоњења*).

ЗКП дозвољава да предмет преговора јавног тужиоца са окривљеним и његовим браниоцем о закључењу споразума о признању кривичног дела буде и одустајање јавног тужиоца од кривичног гоњења за неко или нека кривична дела која нису предмет споразума. Међутим, осим давања овакве могућности јавном тужиоцу, Законик не прописује никакве услове за примену овог дискреционог гоњења, не дефинише сврху његове примене, нити предвиђа да одустајање од гоњења за наведена кривична дела мора бити оправдано са аспекта јавног интереса. **Дакле, фактичко је питање и слободна процена јавног тужиоца када и под којим условима ће уговорити овај елемент споразума.**

Три су услова која морају бити испуњена да би изјава јавног тужиоца о одустајању од кривичног гоњења за кривично дело или кривична дела која нису обухваћена споразумом о признању кривичног дела могла да буде елемент споразума:

- да је окривљени извршио више кривичних дела;
- да је јавни тужилац закључио са окривљеним споразум о признању једног или више кривичних дела;
- да је јавни тужилац постигао договор са окривљеним да ће одустати од кривичног гоњења за кривично дело или кривична дела која нису обухваћена споразумом о признању кривичног дела.

Да би изјава јавног тужиоца о одустајању од кривичног гоњења за кривично дело или кривична дела која нису обухваћена споразумом о признању кривичног дела могла да буде елемент споразума **неопходно је да су три наведена услова кумулативно испуњена**, а јавни тужилац слободно цени да ли је и овај елемент споразума у складу са разлозима, односно сврхом која оправдава закључење споразума о признању кривичног дела, јер законодавац није предвидео

посебне критеријуме (са аспекта целисходности, оправданости одустанка и сл.) за такву његову одлуку.¹⁵

Јавни тужилац није обавезан да процењује нити да образлаже јавни интерес ни сврху одустајања од кривичног гоњења у конкретном случају. Но, и поред тога **јавни тужилац у спсима предмета треба да има службену белешку у којој ће навести разлоге** због којих је одустао од гоњења за кривично дело или кривична дела која нису предмет споразума о признању кривичног дела, водећи рачуна о заштити интереса оштећеног и начелу правичности, као и оправданости са аспекта јавног интереса. Ово посебно с обзиром на чињеницу да оштећени не може остварити своје право на супсидијарну тужбу, нити право на приговор, нити на употребу било ког правног средства за преиспитивање одлуке јавног тужица о одустанку од кривичног гоњења.

Разлози за одустанак јавног тужиоца од кривичног гоњења могу бити различити, с тим да у сваком случају треба да се ради о неком виду сарадње окривљеног са тужиоцем (нпр. ради откривања или доказивања неких других кривичних дела против других окривљених).

Предлог да саставни део споразума о признању кривичног дела буде и одустанак јавног тужиоца од кривичног гоњења за кривично дело или кривична дела која нису обухваћена споразумом о признању кривичног дела **може да потекне како од јавног тужица тако и од окривљеног и његовог браниоца**. По датом предлогу следи поступак за закључење споразума о признању кривичног дела (**преговарање, закључење споразума и поступак пред надлежним судом**).

Законодавац не предвиђа посебне критеријуме по питању врсте и тежине кривичног дела за које јавни тужилац може, по овом основу, одустати од кривичног гоњења. Но, имајући у виду природу споразума о признању кривичног дела, **потребно је да јавни тужилац споразум закључи у односу на најтеже кривично дело/кривична дела, а да евентуалну одлуку о одустајању од кривичног гоњења донесе за лакше кривично дело/кривична дела**. Да ли је реч о тежим или лакшим кривичним делима треба ценити пре свега на основу законом прописане казне, односно кривичне санкције за одређено кривично дело, а потом и на основу околности под којима је дело извршено.

Кривично дело, односно кривична дела за која је јавни тужилац дао изјаву о одустајању од кривичног гоњења која нису обухваћена споразумом о признању кривичног дела су **саставни део оптужног акта који се суду подноси заједно са споразумом**.

Одустанак од кривичног гоњења може бити условљен испуњењем једне или више обавеза које се код условљеног опортунитета могу наложити осумњиченом у смислу члана 283. став 1. ЗКП, под условом да природа обавезе омогућава да се започне са њеним извршењем пре подношења споразума суду, о чему се такође договарају окривљени и јавни тужилац. За разлику од

¹⁵ Према *Обавезном упућивању републичкој јавној тужиоци о примени споразума о признању кривичног дела* О бр. 5/2013, од 26. 12. 2013. године (раније А бр. 299/09, од 22. 10. 2009. године), ради постизања законитости, делотворности и једнообразности у поступању свих јавних тужилаца, односно заменика, уколико се окривљени терети за више кривичних дела, стране се могу сагласити да ће јавни тужилац одустати од кривичног гоњења за неко од тих дела уколико је то целисходно у смислу остваривања сврхе споразума о признању кривичног дела у околностима датог случаја, при чему се разлози уносе у службену белешку.

условљеног опортунитета, овде **законодавац не наводи рок у којем окривљени наложени обавезу мора испунити, односно да ли је уопште у целости мора испунити.** Не улазећи у разлоге којим се законодавац руководио приликом решавања овог питања, чини се потпуно оправданим да у случајевима налагања једне или више обавеза окривљеном у оваквим процесним ситуацијама треба правити разлику према врсти обавезе. Нема сметњи да се у случају налагања обавеза окривљеном имовинског карактера које се по својој природи могу једнократно испунити не договори да се оне испуне пре подношења споразума суду.¹⁶

Насупрот томе, неспорно је да се са обавезама медицинског карактера (подвргавање лечењу или психосоцијалном третману) и обавезом обављања одређеног друштвенкорисног или хуманитарног рада може само започети али не и да их окривљени потпуно испуни пре подношења споразума суду, јер би то знатно одуговлачило поступак. Међутим, **јавни тужилац треба да на одговарајући начин провери у којој мери је окривљени озбиљно започео са испуњавањем обавеза које су предмет споразума о признању кривичног дела,** тако што ће нпр. тражити извештаје од одређене организације у којој окривљени обавља друштвенкорисни рад или пак извештај од центра за социјални рад када је у питању психосоцијални третман. Када су у питању обавезе које се директно односе на оштећеног, јавни тужилац треба да комуницира са оштећеним ради провере понашања окривљеног у вези са преузетом обавезом. Ово тим пре што је то један од услова за прихватање споразума од стране суда који пре доношења пресуде треба да се увери у истинску спремност окривљеног да испуни преузету обавезу.

Изјава јавног тужиоца о одустанку од кривичног гоњења за кривично дело/кривична дела која нису обухваћена споразумом о признању кривичног дела производи правно дејство само у случају да суд прихвати споразум о признању кривичног дела чији је један од елемената и ова изјава јавног тужиоца. О овом елементу, као и о свим осталим елементима који чине садржај споразума у смислу члана 314. ЗКП, одлучује суд на рочишту, на које се позивају јавни тужилац, окривљени и његов бранилац. **У случају прихватања споразума о признању кривичног дела од стране суда сви субјекти споразума везани су његовим елементима.**

¹⁶ Реч је о обавезама из члана 283. став 1. тачка 1., 2. и 4. ЗКП.

Друга важна питања код примене начела опортунитета

1. Одузимање предмета и начело опортунитета кривичног гоњења

Законодавац у Кривичном законнику као једну од врста мера безбедности предвиђа и меру одузимања предмета из члана 87. коју неспорно може изрећи само суд, с обзиром на то да мере безбедности представљају врсту кривичних санкција.

Међутим, у пракси се поставило као спорно питање: **да ли у случају примене института одлагања кривичног гоњења из члана 283. ЗКП решење о одузимању предмета доноси јавни тужилац као орган поступка или судија за претходни поступак?**

У вези са овим спорним питањем постоје различите одлуке судова као последица различитог тумачења следећих одредаба КЗ и ЗКП:

Чланом 12. ЗКП предвиђено је *да кривичну санкцију учиниоцу кривичног дела може изрећи само надлежни суд, док је одредбом члана 4. КЗ предвиђено да су кривичне санкције казне, мере ујозорења, мере безбедности и васпитне мере.*

Чланом 80. став 1. КЗ прописано је *да суд може учиниоцу кривичног дела изрећи једну или више мера безбедности када постоје услови за њихово изрицање.*

Чланом 87. КЗ прописано је *да се мера безбедности одузимања предмета може одредити у погледу предмета који је био намењен или употребљен за извршење кривичног дела или је настао извршењем кривичног дела, кад постоји опасност да ће се одређени предмет поново употребити за извршење кривичног дела, или када је ради заштите безбедности или из моралних разлога одузимање предмета неопходно.*

Поред наведених одредаба материјалног карактера, законодавац у ЗКП, у Глави XXI под називом *Поступци за изрицање мера безбедности*, предвиђа и поступак за изрицање мере безбедности одузимања предмета, тако што у члану 535. под називом „Решење о одузимању предмета“ прописује: *Предмети чије одузимање је по кривичном закону неопходно ради заштите интереса оштите безбедности или разлога морала, одузеће се и када се кривични поступак не заврши пресудом којом се оштужени олашава кривим или решењем о изрицању мере безбедности обавезног психијатријског лечења. У ставу 2. овог члана прописано је да решење о одузимању предмета из става 1. овог члана доноси суд који је надлежан за суђење у првом степену. Решење о одузимању предмета доноси суд и када је у пресуди којом је оштужени олашан кривим или решењу о изрицању*

мере безбедности обавезној психијатријској лечења пројашено да се донесе таква одлука (чл. 535. ст. 3. ЗКП).

Правилним тумачењем одредаба КЗ и ЗКП произилази да **јавни тужилац**, као орган кривичног гоњења, и **полиција** као орган откривања учиниоца кривичног дела, могу да донесу одлуку којом се **привремено одузимају предмети**,¹⁷ али да одлуку о **трајном одузимању предмета**, који представљају својину учиниоца или који су били у његовој мирној државини, може донети **само суд**.

Из свега наведеног произилази да решење о одузимању предмета у смислу члана 535. став 1. ЗКП може донети само суд. Овај став потврђен је и одлукама Врховног касационог суда.¹⁸

Стога, **јавни тужилац** у случају одлагања кривичног гоњења предлог за одузимање предмета **подноси судији за претходни поступак надлежног суда**, који је **једини овлашћен да донесе одлуку о трајном одузимању предмета**.

Дато тумачење законских одредаба у погледу одузимања предмета код одлагања кривичног гоњења **у целисти се односи и на вид опортунитета прописан у члан 284. став 3. ЗКП**.

¹⁷ Види: члан 147, 151, 153 став 4 ЗКП.

¹⁸ Пресуда Врховног касационог суда Кзз. 46/2017 од 6. 2. 2017. године у којој се наводи да је одредбом члана 43. став 2. тачка 1. ЗКП прописана надлежност јавног тужиоца у предистражном поступку, док је у тој фази поступка надлежност судије за претходни поступак ограничена искључиво на случајеве предвиђене у члану 22. став 2. ЗКП, у које не спада одлучивање о мери безбедности трајног одузимања предмета.

У предистражном поступку јавни тужилац, између осталог, овлашћен је да одлучује о одлагању кривичног гоњења и у случају испуњења свих обавеза од стране осумњиченог јавни тужилац доноси решење о одбацивању кривичне пријаве којим се окончава поступак поводом поднете кривичне пријаве, **па то решење има значај пресуђене ствари**.

У таквој ситуацији, када је кривични поступак окончан, али не одлуком суда уз коју се може изрећи мера безбедности одузимање предмета у складу са законом, већ на други начин у који спада и одбацивање кривичне пријаве по члану 283. став 3. ЗКП, суд може накнадно изрећи меру безбедности одузимања предмета под условима из члана 535. став 1. ЗКП само ако је реч о предметима чије је одузимање по Кривичном закону неопходно ради заштите интереса опште безбедности или разлога морала.

У том смислу, Врховни касациони суд је у пресудама Кзз. 413/2018 од 4. 4. 2018. године и Кзз. 1409/2018 од 11. 12. 2018. године јасно заузео став о томе када у конкретном случају постоје услови за изрицање мере безбедности одузимање предмета, сходно одредби члана 535. став 1. ЗКП, јер су испуњени законски услови за одузимање предмета и то:

- да се ради о предметима који се по кривичном закону морају одузети,
- да се одузимање врши ради заштите интереса опште безбедности или разлога морала,
- да оваква мера није изречена у пресуди или решењем о изрицању мере безбедности обавезног психијатријског лечења, или да поступак није окончан неком од ове две одлуке.

У случају да су испуњени наведени услови, надлежни суд доноси решење о одузимању предмета на основу члана 535. став 1. ЗКП.

2. Трошкови поступка и начело опортунитета кривичног гоњења

Када је реч о овом аспекту начела опортунитета кривичног гоњења треба узети у обзир следеће:

Прво, трошкови поступка у смислу одредбе члана 261. став 1. ЗКП и члана 2. тачка 14. ЗКП обухватају **награду и нужне издатке** учињене поводом поступка у целини, а то значи како у предистражном тако и у кривичном поступку:

- **награда** подразумева новчану накнаду која припада одређеном лицу за његов рад;¹⁹
- **нужни издаци** подразумевају стварне издатке које је одређено лице имало обављајући своје дужности (нпр. путни трошкови, материјал и сл.).

Друго, трошковима поступка сматрају се и **трошкови предистражног поступка** који се односе на награду и нужне издатке браниоца кога је **одредила полиција**, у ком случају трошкове исплаћује тај орган (чл. 261. ст. 6. ЗКП).

Треће, члан 261. став 4. ЗКП говори о органу поступка, што значи да се трошкови поступка односе **како на суд тако и на јавног тужиоца**. Наиме, ставом 4. овог члана прописано је да се *трошкови из става 2. тачка 1) до 6) овог члана, као и нужни издаци њосстављеног браниоца (члан 76.) и њосстављеног пуномоћника (члан 59. и члан 103. став 3.), у њостуйку због кривичних дела за која се њони њо службеној дужности, исплаћују из средстава органа њостуйка унапред, а најлаћују се касније од лица која су дужна да их накнаде њо одредбама овог законика. Орган њостуйка дужан је да све трошкове који су исплаћени унапред унесе у њоис који ће се приложити списима.*

Како осим ове одредбе у ЗКП нема ниједне друге одредбе која се односи на јавног тужиоца као на орган поступка када су у питању трошкови поступка, **то јасно произилази да јавни тужилац унапред исплаћује само нужне издатке а не и награду за постављеног браниоца и постављеног пуномоћника** и то у случају када је јавни тужилац поднео оптужни акт суду, уз који прилаже и доказа о тако исплаћеним трошковима. **Суд након тога доноси коначну одлуку о томе ко ће сносити трошкове и колико они износе у складу са одредбама ЗКП.**

Четврто, имајући у виду да је законодавац децидно прописао за која кривична дела се поставља бранилац по службеној дужности (чл. 76. ЗКП), односно када се и под којим условима поставља пуномоћник ради заштите интереса посебно осетљивог сведока (чл. 103 ст. 3. ЗКП), а да јавни тужилац, с обзиром на врсту и тежину прописаних кривичних дела у члану 283. став 1. и 284. став 3. ЗКП, начело опортунитета примењује у предистражном поступку, односно у скраћеном поступку, то произилази да **јавни тужилац нема законску обавезу да сноси трошкове браниоца и пуномоћника, осим да исплати нужне издатке у смислу одредбе члана 261. став 4. ЗКП.**

¹⁹ Награда за рад адвоката утврђује се према важећој адвокатској тарифи у време обрачуна, а у зависности од висине запрећене казне за то кривично дело, у време предузимања радњи у различитим фазама кривичног поступка (ВСС, КЗЗ број 49/09 од 19. маја 2008. године).

Пето, погодовање осумњиченом применом процесног института одлагања кривичног гоњења **не може се проширити у погледу права на накнаду трошкова кривичног поступка**, па се у случају одбачаја кривичне пријаве у смислу члана 283. став 3. ЗКП, јер је осумњичени испунио преузете обавезе, **не примењују одредбе члана 265. став 1. ЗКП**, односно трошкови не падају на терет буџетских средстава суда.²⁰

Шесто, уколико јавни тужилац или, по његовом одобрењу полиција, сходно члану 294. став 2. ЗКП, **донесе решење о задржавању осумњиченог** и ангажује браниоца по службеној дужности јер осумњичени у том случају мора имати браниоца, а након тога донесе одлуку о примени начела опортунитета кривичног гоњења, **јавни тужилац има обавезу да надокнади трошкове и нужне издатке браниоца по службеној дужности у смислу одредбе члана 261. став 1. тачка 7. ЗКП, под условом да је захтев за накнаду трошкова поднет пре одбачаја кривичне пријаве.**

3. Правноснажност решења о одбачају кривичне пријаве и начело *ne bis in idem* у случају примене начела опортунитета

Пошто је чињеница да је за примену начела опортунитета уопште потребно да се испуне наведених пет услова и два циља, а да се одлука у случају примене оба вида начела опортунитета доноси у форми решења о одбацивању кривичне пријаве, против којег није дозвољен приговор из члана 51. став 2. ЗКП, **поставља се питање да ли се овако донета одлука јавног тужиоца сматра пресуђеном ствари (*res judicata*)** и да ли се у овом случају може применити начело *ne bis in idem*.

С тим у вези напомињемо да законодавац, у односу на решење о одбацивању кривичне пријаве, прописује могућност подношења приговора као правног средства, изузев у случају када је решење о одбацивању кривичне пријаве донето применом оба вида начела опортунитета тако што изричито наводи да се у овим случајевима **одредба члана 51. став 2. ЗКП неће**

²⁰ *Сенџенца из пресуде Врховној касационој суда Кзз.бр. 466/2019 од 8. 5. 2019. године, ушврђена на седници Кривичној одељења од 22. 6. 2020. године и пресуда Врховној касационој суда Кзз.бр. 66/2020 од 30. 1. 2020. године, из образложења:*

„Одбачај кривичне пријаве по основу испуњења обавеза наложених одредбом јавног тужиоца о одлагању кривичног гоњења, на основу члана 283. став 3. у вези става 1. и 2. ЗКП, представља одступање од начела легалитета кривичног гоњења. Наиме, реч је о примени супротног начела - начела опортунитета којим је јавном тужиоцу уместо обавезе кривичног гоњења сваког учиниоца кривичног дела које се гони по службеној дужности остављена могућност процене оправданости кривичног гоњења. У основи овог института је погодовање осумњиченом, јер му се уместо кривичног поступка и санкције нуди могућност да испуни одређену друштвено-корисну обавезу, а за узврат му се нуди најпре одлагање кривичног гоњења и коначно одбацивање кривичне пријаве уколико испуни преузете обавезе. **Наведене погодности прописане су одредбом члана 283. ЗКП и не могу се проширити и на додатне погодности у погледу права на накнаду трошкова кривичног поступка.**

Дакле, пошто одбачај кривичне пријаве по овом основу представља изузетак од начела легалитета, то се такав одбачај не може изједначити са обуставом поступка до које је дошло применом начела легалитета из чланова 20, 308, 338. и 352. ЗКП. **Стога се у погледу права на накнаду трошкова поступка у овом случају не примењују одредбе члана 265. став 1. ЗКП.**“

примењивати. Законодавац не прописује ни могућност улагања жалбе,²¹ као правног лека, ни било ког другог правног средства против ове одлуке јавног тужиоца. Дакле, **то упућује на закључак да решење о одбацивању кривичне пријаве у случају примене опортунитета представља коначну и правноснажну одлуку.**

Чланом 4. ЗКП дефинисано је начело *ne bis in idem* тако што је прописано да *нико не може бићи тоњен за кривично дело за које је одлуком суда љравноснажно ослобођен или осуђен или за које је оишужница љравноснажно одбијена или је љосиуиак љравноснажно обушављен.*

Из ове законске формулације произилази да се начело *ne bis in idem* односи искључиво на правноснажне одлуке суда. Стога се оправдано поставља питање да ли се *ne bis in idem* може применити и на решења о одбачају јавног тужиоца у случају примене оба вида начела опортунитета, с обзиром на дати закључак да су ова решења, по својој суштини, коначна и правноснажна.²²

Сматрамо да се ради о сложеном правном питању којим се овом приликом нећемо детаљно бавити, имајући у виду да је Врховни касациони суд дао одговор на ово питање у *љресуди Прзз. број 18/2016 од 22. 12. 2016. љодине* и ставу Кривичног одељења са седнице одржане 28. 11. 2016. године.

Врховни касациони суд је, у пресуди Прзз. број 18/2016 од 22. 12. 2016. љодине, заузео став да је **у случају примене института одлагања кривичног гоњења из члана 283. ЗКП ствар пресуђена,** те да примена овог института претпоставља да јавни тужилац мора прво да применом начела легалитета утврди да је окривљени учинио кривично дело, а потом да донесе одлуку о примени начела опортунитета и наложи извршење конкретне обавезе. Стога, извршење наложене обавезе представља вид кажњавања осумњиченог за учињено кривично дело, што је законски основ јавном тужиоцу за одбачај кривичне пријаве, сагласно члану 283. став 3. ЗКП, према коме ако осумњичени у року, на рачун прописан за уплату јавних прихода, уплати одређени новчани износ, који се користи за хуманитарне или друге јавне сврхе, јавни тужилац ће решењем одбацивати кривичну пријаву и о томе обавестити оштећеног, који нема право да сагласно одредби члана 51. став 2. Законика поднесе приговор.

Поводом спорног правног питања Прекршајног апелационог суда – *како да љосиуиа љпрекршајни суд љо захшевима за љокрешане љпрекршајној љосиуику збој љпрекршаја који су обухваћени решењем јавној шуживоца из члана 283. сшав 3. ЗКП (одлаанја кривичној тоњења)* – **Кривично одељење Врховног касационог суда на седници одржаној 28. 11. 2016. године** заузело је став **да се решење јавној шуживоца донешо на основу члана 283. сшав 3. ЗКП о одбачају кривичне љријаве, љод условом да осумњичени у року изврши обавезе из овој члана, може љосмаљраиши као res judicata.** Наиме, Врховни касациони суд је јасно изразио мишљење да окривљени у прекршајном поступку у ситуацији у којој је претходно донето решење о одбацивању кривичне пријаве на основу примене института одлагања кривичног гоњења не треба да

21 Оштећени у наведеним случајевима нема право да изјави жалбу у смислу одредбе члана 465. ЗКП, којом је прописано да се против решења органа поступка донесених у првом степену може изјавити жалба увек када у овом Законику није изричито одређено да жалба није дозвољена.

22 Одредбом члана 275. ЗКП прописано је да пресуда постаје правноснажна када се више не може побијати жалбом или када жалба није дозвољена, а постаје извршна од дана достављања, ако за извршење не постоје законске сметње.

буде накнадно осуђен и у прекршајном поступку и то из разлога правне сигурности грађана, односно да би вођење прекршајног поступка против окривљеног за исте противправне радње довело до дуплирања поступка и самим тим до двоструког кажњавања.

У одговору Врховни касациони суд се позива и на праксу Европског суда за људска права у односу на начело *ne bis in idem*²³, као и **Ћресуду Суда Евројске уније у Луксембурју Хусеин Гозуџок и Клаус Брује С-187/01 и С-385/01 од 11. фебруара 2003**, у којој је постављен стандард да: *у случајевима када је реч о њосџујцима државних џужилашџава који одуџају од даљеј кривичној џоњења након џџо окривљени исџуни одређене, од исџој му џужилашџава џонуђене обавезе, у којим џосџујцима не учесџује суд, ниџи се џакви џосџујци завршавају судском одлуком, веђ одуџанком џужжоца од даљеј кривичној џоњења, има се смаџраџи џравноснажним окончањем џосџујка, са ариџменџацијом да одлуку у џим џосџујцима доноси џело власџи које џрема одредбама националној кривичној џрава чини део сасџава казненој џравосуђа.*

Правноснажно окончан поступак доношењем решења јавног тужиоца о одбачају кривичне пријаве применом члана 283. став 3. ЗКП, након што је окривљени испунио обавезу из наредбе јавног тужиоца о одлагању кривичног гоњења, **јесте пресуђена ствар у смислу члана 4. став 1. ЗКП.**²⁴

Из наведеног произилази да **решење о одбацивању кривичне пријаве** јавног тужиоца донето на основу члана 283. став 3. ЗКП, као и на основу члана 284. став 3. ЗКП, против кога није дозвољена ни жалба ни приговор, **стиче формалну и материјалну правноснажност (*res judicata*)**. Дакле, кривични поступак у конкретном случају **сматра се правноснажно окончаним и то представља сметњу за даље кривично гоњење у смислу начела *ne bis in idem***.

23 *Gradinger protiv Austrije* (представка бр. 15963/90), пресуда од 23. октобра 1995. и *Sergey Zolotukhin protiv Rusije*, (представка бр. 14939/03), пресуда од 10. фебруара 2009.

24 **Сентенца из Ћресуде Врховној касационој суда Кзз. бр. 740/2020 од 2. 11. 2020. џодине, усвојена на сегници Кривичној одељења од 1. 3. 2021. џодине. Из образложења:**

„Поступак окончан пред јавним тужиоцем има значај „правноснажно окончаног поступка“ и у смислу члана 4. став 1. ЗКП нико не може бити гоњен за кривично дело за које је одлуком суда правноснажно ослобођен, осуђен или за које је оптужба правноснажно одбијена или је поступак правноснажно обустављен, па и у случају одлагања кривичног гоњења у смислу члана 283. став 3. ЗКП.“

Начело опортунитета кривичног гоњења у поступку према малолетницима

1. Нормативни оквир и врсте опортунитета

Нормативни оквир могућности примене начела опортунитета кривичног гоњења у поступку према малолетницима представља Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица (ЗМУКД)²⁵ као примарни извор права којим се регулише кривичноправни статус малолетника, с тим да се на сва питања која нису експлицитно уређена овим законом примењују одредбе Кривичног законика, Законика о кривичном поступку, Закона о извршењу кривичних санкција и други општи прописи ако нису у супротности са овим законом (чл. 4. ЗМУКД). Према томе, **у примени одредаба ЗМУКД о начелу опортунитета кривичног гоњења сходну примену имају и ставови изнесени у Приручнику који се тичу начела опортунитета код пунолетних осумњичених лица.**

Иако ЗМУКД не користи термин „опортунитет“ неспорно је да је ово начело у поступку према малолетницима дефинисано у члану 58. (безусловни опортунитет) и члану 62. ЗМУКД (условљени опортунитет). Сходно овоме, у поступку према малолетницима постоје две врсте опортунитета:

- **Прва врста** је начело опортунитета које као услов за примену има тежину кривичног дела која се цени са аспекта прописане кривичне санкције и извршење казне или васпитне мере за друго кривично дело (**безусловни ојоршунитет**).
- **Друга врста** начела је она која за своју основу има како тежину кривичног дела цењену са аспекта прописане кривичне санкције тако и престанак малолетника и других лица да се прихвати и испуни један или више васпитних налога (**условљени ојоршунитет**).

Осим тога, постоји и **условљено обустављање кривичној постојки у припремној постојки** из члана 71. ЗМУКД, као **шрећа мојућа врста начела** опортунитета у поступку према малолетницима, међутим она није предмет разматрања у Приручнику.

²⁵ „Службени гласник РС“, бр. 85/2005

2. Искуства примене начела опортунитета кривичног гоњења

Када је реч о искуствима примене начела опортунитета кривичног гоњења према малолетним учиниоцима кривичних дела, пре свега треба истаћи чињеницу да је у посматраном временском периоду (2019-2021. година) присутан тренд пада поднетих кривичних пријава против малолетних лица. У 2019. години поднето је укупно 8049 кривичних пријава, у 2020. години 6353 кривичне пријаве, док је у 2021. години поднето 5727 кривичних пријава. Насупрот овоме, расте број одбачених кривичних пријава. У 2019. години одбачено је 3107 кривичних пријава или 38,6 %, у 2020. години 2298 кривичних пријава или 36,1 %, а у 2021. години 2295 или 40,1% свих поднетих кривичних пријава.

После вишегодишњег релативно ниског процента коришћења института одложеног кривичног гоњења (чл. 62. ЗМУКД), у 2021. години уочено је повећање његове примене. За разлику од претходних година где се проценат коришћења овог института, посматрано у односу на укупан број поднетих кривичних пријава, кретао од 6,1-8,7%,²⁶ у 2021. години тај проценат је повећан на 11,3%.

Посматрано у односу на укупан број одбачених кривичних пријава по свим основима, проценат одбачаја кривичних пријава на основу института одлагања кривичног гоњења (чл. 62. ЗМУКД) такође бележи тренд раста. У 2019. години тај проценат је износио 22,7%, у 2020. години 23,8 %, а у 2021. години 28,2%.²⁷

За разлику од претходних година, у анализираном трогодишњем периоду (2019-2021. година) већи је проценат одбачених кривичних пријава по другим основима у односу на одбачај кривичних пријава применом института условљеног одлагања кривичног гоњења (чл. 62. ЗМУКД). У 2019. години по другим основима одбачено је 934 кривичне пријаве (30,9%), у 2020. години 707 кривичних пријава (30,7%), а у 2021. години 843 кривичне пријаве (36,7%).²⁸

Табела бр. 9

Укупан број пријављених малолетних лица и одбачај кривичне пријаве²⁹

(2019-2021. год.)

Година	Укупно пријављених	Одложено кр. гоњење	Укупно%
2019.	8049	3107	38,6 %
2020.	6353	2298	36,1%
2021.	5727	2295	40,1%
Укупно	20129	7700	38,2 %

26 Види: Анализа утицаја примене Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица у периоду од 2006. до 2020. године, Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд, 2021, стр. 31.

27 Ibid.

28 Види: Извештај о раду Републичког јавног тужилаштва за 2019, 2020 и 2021. годину.

29 Подаци дати у табелама 9,10 и 11. узети су из Извештаја о раду Републичког јавног тужилаштва за 2019, 2020 и 2021. годину.

Табела бр. 10

**Укупан број пријављених
малолетних лица и одложено
кривично гоњење**

(2019-2021. год.)

Година	Укупно пријављених	Одложено кривично гоњење	Укупно %
2019.	8049	707	8,7%
2020.	6353	549	8,6%
2021.	5727	648	11,3%
Укупно	20129	1904	9,4%

Табела бр. 11

**Укупан број одбачених пријава и
одложено кривично гоњење**

(2019-2021. год.)

Година	Укупно одбачаја	Одложено кривично гоњење	Укупно %
2019.	3107	707	22,7%
2020.	2298	549	23,8%
2021.	2295	648	28,2%
Укупно	7700	1904	24%

3. Безусловни опортунитет кривичног гоњења

Две су процесне ситуације у којима јавни тужилац за малолетнике може да користи безусловни опортунитет у поступку према малолетницима, тј. да, и поред испуњености општих процесних претпоставки за кривично гоњење, не захтева покретање кривичног поступка према малолетнику и да кривичну пријаву одбаци. То су:

- **постојање основане сумње о извршењу кривичног дела одређене тежине,**
- **да се према малолетнику већ извршава санкција.**

Услови за коришћење начела опортунитета у ове две процесне ситуације су различити, а судска контрола одлуке јавног тужица за малолетнике о непокретању кривичног поступка према малолетнику и у једном и у другом случају је истоветна.

3.1. Извршење кривичног дела одређене тежине и безусловни опортунитет

Три су кумулативно предвиђена услова која морају бити испуњена у конкретној кривичној ствари малолетника да би јавни тужилац за малолетнике могао да се користи овим видом начела опортунитета и да не захтева покретање кривичног поступка према малолетнику:

- **да је у питању кривично дело за које је прописана казна затвора до пет година или новчана казна,**
- **да постоје докази из којих произилази основана сумња да је малолетник учинио кривично дело,**
- **нецелисходност кривичног гоњења с обзиром на природу кривичног дела и околности под којима је учињено, ранији живот малолетника и његова лична својства.**

Без постојања основане сумње о извршењу кривичног дела нема могућности покретања кривичног поступка према малолетнику уопште, а тиме ни могућности коришћења начела опортунитета. Постојање основане сумње о извршењу кривичног дела се цени у смислу члан 2. став 1. тачка 18. ЗКП.

Нецелисходност предузимања кривичног гоњења процењује се на основу истовремене анализе свих околности које треба посматрати у ширем смислу њиховог значења. Обавеза је јавног тужиоца за малолетнике да испита чињенице и доказе који се односе не само на кривично дело и кривицу већ и на све остале околности које се тичу личности малолетника и да на основу њих, с обзиром на специфичности поступка према малолетницима, сагледа могућност примене начела опортунитета.

У циљу адекватног разјашњења свих ових околности јавном тужиоцу за малолетнике стоји на располагању неколико могућности. Може: да тражи обавештења од родитеља, усвојиоца, односно стараоца малолетника, других лица и установа, а када процени да је то потребно може ова лица и малолетника и позвати ради непосредног обавештавања; затражити мишљење од органа старатељства о целисходности покретања поступка; прикупљање потребних података поверити стручном лицу (социјалном раднику, психологу, педагогу, специјалном педагогу), ако га има у јавном тужилаштву;³⁰ у споразуму са органом старатељства упутити малолетника у прихватилиште за децу и омладину или васпитну установу у трајању до тридесет дана.

Ову могућност јавни тужилац за малолетнике треба да користи само у случају када се потребно испитивање личних својстава малолетника може спровести само у специјализованим установама (што је фактичко питање), с тим да без претходно постигнутог споразума са органом старатељства јавни тужилац за малолетнике не може да се користи овом могућношћу.

3.2. Извршење кривичне санкције према малолетнику и опортунитет кривичног гоњења

Три су кумулативно предвиђена услова могућности коришћења начела опортунитета кривичног гоњења по овом основу:

- **да се малолетник налази на издржавању казне или васпитне мере,**
- **да се у току издржавања казне или васпитне мере открије раније извршено кривично дело за које се није знало у време суђења или да малолетник изврши ново кривично дело;**

³⁰ У прикупљању ових података мора се поштовати начело хитности у смислу члана 56. ЗМУКД

- **да, с обзиром на тежину новооткривеног/новоизвршеног кривичног дела, као и казну, односно васпитну меру која се извршава, не би било сврхе водити поступак и изрицати кривичну санкцију за то дело.**

До примене начела опортунитета по овом основу долази у оним ситуацијама када се на основу анализе околности везаних за ново кривично дело и казну, односно васпитну меру коју малолетник извршава, дође до закључка не само да се новим поступком ништа не може изменити, већ и да би његово вођење произвело негативне последице за малолетника и да би било нецелесходно. Наравно, услов примене начела опортунитета и по овом основу је постојање доказа из којих произилази основана сумња да је малолетник учинио друго кривично дело.

Дакле, у овој ситуацији **јавни тужилац не испитује личност малолетника као у првом случају, него само ново кривично дело (његову тежину) и казну, односно васпитну меру коју малолетник извршава.**

Само у случајевима када су у предметној кривичној ствари малолетника испуњена три претходно наведена услова јавни тужилац за малолетнике не мора да захтева покретање кривичног гоњења према малолетнику и може да одбаца кривични пријаву без било каквих условљавања.

3.3. Судска контрола одлуке јавног тужиоца за малолетнике о непокретању поступка

Одлука јавног тужиоца за малолетнике да не захтева покретање кривичног поступка према малолетнику и поред испуњености општих претпоставки за то подложна је контроли суда, али не по службеној дужности. **Услов за судску контролу одлуке јавног тужиоца од стране већа за малолетнике непосредно вишег суда је да су оштећени и орган старатељства поднели захтев већу да одлучи о покретању поступка, а они то могу учинити у року који зависи од чињенице да ли су обавештени од стране јавног тужиоца за малолетнике о таквој његовој одлуци или не.**

У случајевима када су обавештени од стране јавног тужиоца за малолетнике,³¹ оштећени и орган старатељства могу у року од осам дана захтевати од већа за малолетнике да одлучи о покретању поступка. У случају да нису обавештени захтев могу упутити у року од три месеца од дана одбацивања кривичне пријаве, односно предлога оштећеног за покретање поступка, и рок је преклузиван и рачуна се од дана одбацивања кривичне пријаве, односно предлога оштећеног за покретање кривичног поступка. **Ако веће за малолетнике, по поднесеном захтеву, одлучи да се поступак покрене, јавни тужилац за малолетнике мора да учествује у даљем поступку иако се са вођењем поступка не слаже.** Оштећени и орган старатељства не добијају улогу тужиоца и поступак се не покреће одговарајућим оптужним актом већ решењем суда као органа чија је функција пресуђење а не оптужење.

31 Обавеза је јавног тужиоца за малолетнике не само да обавести оштећеног и орган старатељства о његовој одлуци о нецелесходности покретања поступка према малолетнику већ и да наведе разлоге на којим заснива такву своју одлуку. И поред непрецизности, законску норму по овом питању треба тумачити тако да ову своју обавезу јавни тужилац за малолетнике реализује у року од осам дана од дана доношења такве одлуке.

У случају када је против малолетног учиниоца кривичног дела кривичну пријаву поднео орган унутрашњих послова (полиција), јавни тужилац за малолетнике је дужан да обавести подносиоца пријаве о непокретању поступка.

Могућност примене начела опортунитета јавни тужилац за малолетнике може да користи до подношена захтева за покретање кривичног поступка. После подношења захтева, у току припремног поступка или по његовом окончању, може бити стављен судији за малолетнике предлог за обустављање поступка из разлога предвиђених за коришћење начела опортунитета.

4. Условљени опортунитет кривичног гоњења

4.1. Услови за могућност одлагања кривичног гоњења

Јавни тужилац за малолетнике може одложити доношење одлуке о захтеву за покретање кривичног поступка према малолетнику ако су испуњена два следећа услова:

Прво, да су у питању кривична дела за која је предвиђена казна затвора до пет година или новчана казна.

Друго, да је малолетник спреман и да он и његови родитељи, усвојиоци или стараоци пристану да малолетник прихвати и испуни један или више од три следећа васпитна налога:

- **Поравнање са оштећеним** како би се накнадом штете, извињењем, радом или на неки други начин отклониле, у целини или делимично, штетне последице дела;
- **Редовно похађање школе или редовно одлажење на посао;**
- **Укључивање, без накнаде, у рад хуманитарних организација или послове социјалног, локалног или еколошког садржаја.**

Приликом доношења одлуке о условљеном опортунитету јавни тужилац за малолетнике узима у обзир и следеће чињенице:

Прво, процена да у предметној кривичној ствари не би било целисходно вођење поступка према малолетнику у складу са чланом 58. ЗМУКД.

Друго, за примену васпитног налога Поравнање са оштећеним, како би се накнадом штете, извињењем, радом или на неки други начин отклониле, у целини или делимично, штетне последице дела неопходан је пристанак оштећеног који се даје јавном тужици за малолетнике пре доношења одлуке о условљеном опортунитету. Ако нема пристанка, односно ако оштећени на то не пристане, овај васпитни налог се не може применити .

Треће, приликом избора појединог васпитног налога/васпитних налога јавни тужилац за малолетнике посебно води рачуна да он/они буду прилагођени личности малолетника и приликама у којима малолетник живи.

Чешвршо, спремност малолетника да сарађује у примени васпитних налога. Ово треба да буде одлучујући фактор за опредељење јавног тужиоца за малолетнике за одређени васпитни налог/налоге.

Процена спремности малолетника да прихвати испуњење једног или више васпитних налога је дискреционо овлашћење јавног тужиоца за малолетнике и његово је право да претходно донету одлуку коригује.

Приликом доношења одлуке о примени начела опортунитета кривичног гоњења у поступку према малолетницима јавни тужилац за малолетнике мора да узме у обзир и чињеницу да ли се тиме утиче на развој и јачање личне одговорности малолетника, на васпитање и правилан развој његове личности, како убудуће не би чинио кривична дела.

4.2. Последице (не)испуњења наложеног васпитног налога/наложених васпитних налога код условљеног опортунитета

Две су могуће последице (не)испуњења наложеног васпитног налога/наложених васпитних налога код условљеног опортунитета и оне зависе од две чињенице:

Прво, обима (не)испуњења наложеног васпитног налога/наложених васпитних налога.

Друго, процене јавног тужиоца за малолетнике о нецелисходности покретања поступка и поред непотпуног испуњења наложеног васпитног налога/наложених васпитних налога.

У складу са овим критеријумима јавни тужилац за малолетнике ће:

1. Огбацйшй кривичны йријаву огдносно йредлој ошйшећеној за йокрейшање йосйшуйка (ако йа йма). Два су случаја у којима ће јавни тужилац за малолетнике донети овакву одлуку:

Прво, ако је малолетник у потпуности испунио преузети васпитни налог/преузете васпитне налоге, што се утврђује на основу извештаја органа старатељства. У том случају обавеза је јавног тужиоца за малолетнике да донесе овакву одлуку.

Друго, ако је малолетник само делимично испунио преузети васпитни налог/преузете васпитне налоге, под условом да се процени да покретање поступка не би било целисходно.

Целисходност непокретања поступка и поред непотпуног испуњења преузетог васпитног налога/преузетих васпитних налога јавни тужилац за малолетнике цени на основу процене следећих околности: природе кривичног дела, околности под којима је учињено кривично дело, ранијег живота малолетника, његових личних својстава и разлога неиспуњења преузетог васпитног налога/васпитних налога у потпуности.

Процена делимичног испуњења васпитног налога и разлога за нецелисходност покретања поступка према малолетнику је дискреционо право јавног тужиоца за малолетнике.

2. Поднећи захтев за покретање кривичног поступка надлежном судији за малолетнике.

Два су случаја у којима ће јавни тужилац за малолетнике донети овакву одлуку:

Прво, ако малолетник ни делимично (уопште) није извршио преузети васпитни налог/преузете васпитне налоге. У том случају обавеза је јавног тужиоца за малолетнике да поднесе захтев за покретање кривичног поступка надлежном судији за малолетнике.

Друго, ако је малолетник само делимично испунио преузети васпитни налог/преузете васпитне налоге али у мери која оправдава покретање поступка.

Процена делимичног испуњења васпитног налога у мери која оправдава покретање поступка је дискреционо право јавног тужиоца за малолетнике.

Критеријуми процене јавног тужиоца о оправданости покретања поступка према малолетнику по овом основу су идентични критеријумима његове процене нецелидсходности покретања поступка у случају делимичног испуњења васпитног налога/васпитних налога (природа кривичног дела, околности под којима је учињено кривично дело, ранији живот малолетника, његова лична својства и разлози делимичног испуњења преузетог васпитног налога/преузетих васпитних налога).

4.3. Одбачај кривичне пријаве - предлога оштећеног за покретање поступка и права лица оштећеног кривичним делом

Две су специфичности статусног положаја оштећеног лица у случајевима одбачаја кривичне пријаве - предлога оштећеног за покретање поступка по основу условљеног опортунитета.

Прво, обавеза је јавног тужиоца за малолетнике да обавести оштећеног о одбачају кривичне пријаве - предлога за покретање поступка по основу условљеног опортунитета, с тим да оштећени нема право да од већа за малолетнике вишег суда захтева покретање поступка. Није прописан рок у којем јавни тужилац за малолетнике обавештава оштећеног о овој одлуци. Међутим, и поред тога јавни тужилац за малолетнике треба то да учини у што краћем року.

Друго, у случајевима када је малолетник у потпуности надокнадио штету насталу извршењем кривичног дела, оштећени нема право да остварује имовинскоправни захтев. Дакле, оштећени имовинскоправни захтев може да остварује у парници само ако му је штета надокнађена делимично.³²

³² Овде је реч о надокнади штете (потпуној или делимичној) на основу васпитаног налога Поравњање са оштећеним (члан 7. став 1. тачка 1. ЗМУКД).

Златна (основна) правила примене начела опортунитета кривичног гоњења

1. Опортунитет је могућност коју јавни тужилац може да користи само када процени да са становишта јавног интереса не би било целисходно покретати и водити кривични поступак и поред тога што су се стекли сви законом предвиђени услови за то (пет услова).
2. Опортунитет јавни тужилац примењује ради постизања сврхе кажњавања и без вођења кривичног поступка, као и повећања ефикасности кривичног поступка (два циља).
3. Примена опортунитета само ради постизања ефикасности кривичног поступка или ради уплате одређеног новчаног износа је супротна суштини начела и представља његову злоупотребу.
4. Одлука јавног тужиоца о примени опортунитета мора да буде правична и не сме да се претвори у негирање правде.
5. Опортунитет није процесно право осумњиченог, већ процесна могућност јавног тужиоца.
6. Јавни тужилац не сме да примени опортунитет ради избегавања евентуалне ослобађајуће пресуде.
7. Јавни тужилац је дужан да оштећеном предочи право на остварење имовинскоправног захтева у праничном поступку.
8. Јавни тужилац је дужан да осумњиченом предочи да оштећени има право да остварује имовинскоправни захтев у праничном поступку.
9. У оносу на решење о одбацивању кривичне пријаве код примене опортунитета важи начело *ne bis in idem*.
10. Одлагање кривичног гоњења није привилегија богатих.
11. Осумњичени мора да буде свестан шта добија, а шта губи применом одлагања кривичног гоњења.
12. Осумњичени мора бити упознат са последицама прихватања, односно неприхватања одлагања кривичног гоњења.

13. Јавни тужилац не сме да злоупотреби незнање или неискуство осумњиченог у циљу примене одлагања кривичног гоњења.
14. Јавни тужилац не сме да преувеличава ниво сумње, нити значај доказа којима располаже када предлаже одлагање кривичног гоњења, нити сме да прејудицира исход евентуалног кривичног поступка.
15. Приликом примене одлагања кривичног гоњења, јавни тужилац треба да води рачуна о правима оштећеног и првенствено размотри налагање обавезе отклањања штетне последице или накнаде штете оштећеном.
16. Приликом доношења одлуке о примени начела опортунитета кривичног гоњења у поступку према малолетницима јавни тужилац за малолетнике мора да узме у обзир и чињеницу да ли се тиме утиче на развој и јачање личне одговорности малолетника, на васпитање и правилан развој његове личности како убудуће не би чинио кривична дела.

I Обрасци

1. Образац наредбе о одлагању кривичног гоњења

Република Србија

_____ јавно тужилаштво у _____

Кт. бр. _____

Датум _____

НАРЕДБУ О ОДЛАГАЊУ КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА

Осумњиченом _____ (навести личне податке)

**Коме се ставља на терет да је
(због основа сумње да је):**

Дана _____ у _____ (навести опис и назив кривичног дела и правну квалификацију)

чиме би извршио кривично дело _____ из члана _____ КЗ

НАЛАЖЕ СЕ

- 1) да отклони штетну последицу насталу извршењем кривичног дела или да накнади причињену штету
- 2) да на рачун прописан за уплату јавних прихода уплати одређени новчани износ, који се користи за хуманитарне или друге сврхе
- 3) да обави одређени друштвенокорисни или хуманитарни рад
- 4) да испуни доспеле обавезе одржавања
- 5) да се подвргне одвикавању од алкохола или опојних дрога
- 6) да се подвргне психосоцијалном третману ради отклањања узрока насилничког понашања
- 7) да изврши обавезу установљену правноснажном одлуком суда, односно поштује ограничење утврђено правноснажном судском одлуком

И то тако што ће у року од _____ извршити обавезу/е _____ (описати начин извршења).

Уколико осумњичени изврши обавезу на начин и у року како је то наложено, кривична пријава ће бити одбачена. Уколико осумњичени не изврши обавезу на начин и у року како је то наложено, кривично гоњење против осумњиченог ће бити настављено.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Кривичном пријавом поднетом дана _____ од стране _____ осумњиченом _____ стављено је на терет извршење кривичног дела _____ из члана _____ за које је прописана новчана казна или казна затвора до _____ година.

Из кривичне пријаве произлази _____ (образложити наводе кривичне пријаве, као и доказе који потврђују наводе из кривичне пријаве).

Из извештаја из КЕ и ПЕ за осумњиченог произлази да је осумњичени неосуђиван и да није прекршајно кажњаван (уколико јесте, образложити разлоге целисходности у складу са обавезним упутством Републичког јавног тужиоца).

Из дописа Републичког јавног тужилаштва _____ од _____ произлази да у односу на осумњиченог раније није примењивано одлагање кривичног гоњења (уколико је примењивано, образложити разлоге целисходности у складу са обавезним упутством Републичког јавног тужиоца).

Јавни тужилац је утврдио да је у конкретном случају испуњено пет услова и два циља за одлагање кривичног гоњења (образложити разлоге, на пример: иако су испуњени чињенични и правни услови _____ навести који, сматрам да је оправдано одлагање кривичног гоњења са аспекта јавног интереса из следећих разлога _____)

Примену одлагања кривичног гоњења предложио је _____.

Након преговора постигнута је сагласност о врсти, начину и року извршења обавезе/а.

Приликом избора врсте обавезе, начину њеног испуњења, као и роковима, јавни тужилац је посебно имао у виду _____ (образложити разлоге који су руководили тужиоца приликом избора врсте обавезе).

О последицама неизвршења прихваћене обавезе осумњичени је посебно упозорен.

Оштећени је упознат са правом да имовинскоправни захтев може оставрити у парничном поступку. Осумњичени је упознат са правом оштећеног да против њега води парнични поступак ради намирења имовинскоправног захтева. Одлагање кривичног гоњења не утиче на евентуални регресни захтев осигуравајућег друштва, нити на друге евентуалне имовинскоправне захтеве који могу да проистекну из околности кривичног дела које је осумњиченом стављено на терет.

Правна поука:

Против овог решења није дозвољен приговор непосредно вишем јавном тужиоцу из члана 51 ЗКП

ЗАМЕНИК ЈАВНОГ ТУЖИОЦА

Дна:

- осумњиченом
- оштећеном
- поверенику из органа управе
- надлежном за послове извршења кривичних санкција

2. Образац решења о одбацивању кривичне пријаве

Република Србија

_____ јавно тужилаштво у _____

Кт. бр. _____

Датум _____

На основу члана 283. став 3. ЗКП, доносим,

РЕШЕЊЕ

ОДБАЦУЈЕ СЕ кривична пријава поднета од стране _____ дана _____ против осумњиченог _____ (навести личне податке), а којом је осумњиченом стављено на терет да је

Дана _____ у _____ (навести опис кривичног дела)

извршио кривично дело _____ из члана _____ КЗ

јер је осумњичени извршио обавезу/е из члана 283. став 1. тачка ____ ЗКП, наложену Наредбом о одлагању кривичног гоњења Кт.бр.____ од _____ године.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Кривичном пријавом поднетом дана _____ од стране _____ осумњиченом _____ стављено је на терет извршење кривичног дела _____ из члана _____ КЗ за које је прописана новчана казна или казна затвора до _____ година.

Након увида у кривичну пријаву и достављене доказе, јавни тужилац је утврдио да у конкретном случају постоје општи законски услови за примену опортунитета, као и посебни услови за налагање одређене обавезе (образложити разлоге целисходности који су руководили тужиоца).

Осумњичени се сагласио/предложио примену одлагања кривичног гоњења. У смислу члана 283. став 2. тачка 1. ЗКП, дана _____ донета је Наредба о одлагању кривичног гоњења осумњиченог Кт.бр.____ којом је осумњиченом наложено да у року од __ дана изврши наложену обавезу _____ (навести врсту/врсте обавеза. Потребно је навести предмет извршења, начин извршења).

Увидом у _____ (навести доказ на основу ког тужилац закључује да је обавеза извршена, као на пример: допис Повереника, извод из банковног рачуна, банкарску признаницу, потврду о повраћају ствари, службену белешку о обавештењу примљеном од грађанина, извештај лекара, извештај медицинске установе и сл.), утврђено је да је осумњичени у року од _____ извршио наложену обавезу тако што је _____ (описати начин извршења наложене обавезе).

Из извештаја Повереника произилази да _____ (препричати наводе из извештаја којима се потврђује извршење наложене обавезе).

Из свега наведеног произилази да је осумњичени у целости и на начин наложен Наредбом о одлагању кривичног гоњења Кт.бр. ____ од ____ извршио наложену обавезу, те се применом члана 283. став 3. ЗКП доноси решење о одбачају кривичне пријаве.

Поука о правном леку:

Дна:

- Осумњиченом _____ и браниоцу/браниоцима _____
- повереничкој канцеларији
- а/а

ЗАМЕНИК ЈАВНОГ ТУЖИОЦА

3. Образац обавести оштећеном о одбацивању кривичне пријаве

Република Србија

_____ јавно тужилаштво у _____

Кт. бр. _____

Датум _____

Оштећеном

Улица _____

Место _____

Поводом кривичне пријаве поднете од стране _____ дана _____ против осумњиченог _____, а којом је осумњиченом стављено на терет да је _____

Дана _____ у _____ (навести опис кривичног дела)
извршио кривично дело _____ из члана _____ КЗ
достављам Вам следеће

ОБАВЕШТЕЊЕ

Кривична пријава поднета од стране _____ дана _____ против осумњиченог _____ одбачена је на основу члана 283. став 3. Законика о кривичном поступку Решењем овог тужилаштва Кт.бр. _____ од _____, јер је осумњичени у целости извршио обавезу/е из члана 283. став 1. тачка _____ ЗКП, наложену Наредбом о одлагању кривичног гоњења Кт.бр. _____ од _____ године.

Доношење Решења о одбачају кривичне пријаве не утиче на Ваше право на истицање имовинскоправног захтева у парничном поступку, о чему је осумњичени поучен. Такође, Решење о одбачају кривичне пријаве не утиче на евентуални регресни захтев осигуравајућег друштва, нити на друге имовинскоправне захтеве који могу да проистекну из околности кривичног дела које је осумњиченом стављено на терет.

Поука о правном леку:

- Против овог решења није дозвољен приговор непосредно вишем јавном тужиоцу о чему су осумњичени и оштећени упозорени

Дна:

- Оштећеном
- а/а

ЗАМЕНИК ЈАВНОГ ТУЖИОЦА

70

4. Образац за члан 284. став 3. ЗКП

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

_____ ЈАВНО

ТУЖИЛАШТВО У

Кт.бр.____/____

КЕО.бр.____/____

Датум_____

На основу члана 284. став 3. Законика о кривичном поступку, доносим

РЕШЕЊЕ

ОДБАЦУЈЕ се кривична пријава Министарства унутрашњих послова РС, Дирекције полиције, Полицијске управа за град _____, Управа саобраћајне полиције, СПИ за увиђаје саобраћајних незгода Ку.бр._____ од _____ године поднета против осумњиченог _____ због кривичног дела Угрожавање јавног саобраћаја из члана 289. став 3. у вези са ставом 1. Кривичног законика, будући да је осумњичени _____, услед стварног кајања, причињену штету у потпуности надокнадио, те да према околностима случаја изрицање кривичне санкције не би било правично.

Што је

Дана _____, у _____, управљајући путничким возилом _____, _____ којом приликом је оштећени _____ задобио лаке телесне повреде у пределу главе и десног рамена у виду _____.

Навести чињенични опис и правну квалификацију извршеног кривичног дела

Чиме је извршио кривично дело _____ из члана КЗ.

Разлози

У кривичној пријави Министарства унутрашњих послова РС, Дирекције полиције, Полицијске управа за град _____, Управа саобраћајне полиције, СПИ за увиђаје саобраћајних незгода Ку.бр._____ од _____ године, наводи се _____ Уз кривичну пријаву достављени су скица лица места, фото документација, лекарско уверење о врсти и тежини задобијених повреда оштећеног _____ и признаница о плаћеним деловима путничког возила ауто куће „Шумадија „ бр._____ од _____.

Осумњичени _____ је приступио по позиву у Основно јавно тужилаштво у _____ и том приликом изјавио да се саобраћајна незгода десила на начин како је то описано у кривичној пријави и приложеној писаној и фото документацији, да се искрено каје због учињеног дела, те да му је посебно тешко што је оштећени _____ задобио описане повреде. Контактирао

је оштећеног _____ и понудио медицинску и сваку другу помоћ. Такође је у потпуности надокнадио причињену штету, тако што је платио замењене делове на путничком возилу оштећеног и о томе приложио доказ.

Имајући у виду наведене околности, сматрамо да у конкретном случају има места примене члан 284. став 3. ЗКП, јер изрицање кривичне санкције према осумњиченом _____ не би било правично, ни оправдано са аспекта јавног интереса, због чега је донета одлука као у изреци решења.

ЗАМЕНИК ЈАВНОГ ТУЖИОЦА

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

_____ **ЈАВНО**

ТУЖИЛАШТВО У

Кт.бр. ____ / ____

КЕО.бр. ____ / ____

Датум _____

Оштећеном

Место _____

Улица _____

Обавештавамо Вас да је ово тужилаштво на основу члана 284. став 3. Законика о кривичном поступку одбацило кривичну пријаву коју је Министарство унутрашњих послова РС, Дирекција полиције, Полицијска управа за град _____, Управа саобраћајне полиције, СПИ за увиђаје саобраћајних незгода Ку.бр. _____ од _____ године поднело против ставити осумњиченог _____ због кривичног дела Угрожавање јавног саобраћаја из члана 289. став 3. у вези са ставом 1. Кривичног законика.

Поука о правном леку:

- против овог решења немате право да поднесете приговор непосредно вишем јавном тужиоцу, у смислу одредбе члана 51. став 2. ЗКП,

- имовинскоправни захтев можете остварити у парничном поступку.

ЗАМЕНИК ЈАВНОГ ТУЖИОЦА

72

5. Образац решења о непокретању кривичног поступка

(Чл. 58. ст. 1. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица)

Република Србија
ЈАВНО ТУЖИЛАШТВО
КТМ. бр. /

На основу члана 58. став 1. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, доносим:

РЕШЕЊЕ

НЕ ЗАХТЕВА СЕ ПОКРЕТАЊЕ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА против мал. рођеног из, што је (тако што је):

чиме је извршио кривично дело _____ из члана ____КЗ,³³ јер није целисходно вођење кривичног поступка.

Образложење

Мал. _____ пријављен да је извршио кривично дело _____ из члана _____ КЗ за које је прописана новчана казна или казна затвора до годину дана. Из прилога достављених уз кривичну пријаву произилази да постоје докази за основу сумњу да је малолетник извршио кривично дело за које је пријављен.

Пре одлучивања о примени члана 58. став 1. ЗМ, у сарадњи са родитељима и органом старатељства, прикупљени су подаци о ранијем животу малолетника и информације о личним својствима малолетника. Установљено је да против малолетника раније није вођен кривични поступак, да је он одличан ученик, да је степен његове душевне развијености сагласан његовом календарском узрасту. Из прикупљених података и информација произилази и да је породична ситуација малолетника хармонична и да постоји повољна прогноза будућег понашања и развоја малолетника.

Приликом примене опортунитета из члана 58. став 1. ЗМ разматрана је природа кривичног дела и околности под којима је малолетник извршио кривично дело и његов однос према оштећеном. Установљено је да малолетник приликом извршења кривичног дела није показивао нарочиту упорност, односно да су његови поступци били плод његове потребе да се поистовети са понашањем групе вршњака у којој се том приликом налазио и да је упутио извињење оштећеном због својих поступака. Доносећи одлуку у овом конкретном случају јавно тужилаштво је имало у виду и да би непокретање поступка било у интересу малолетника и његове породице,

³³ У изреку решења уноси се пун опис кривичног догађаја са навођењем законских обележја кривичног дела и елемената кривиче.

али и да не би било противно интересима друштвене заједнице, пре свега имајући у виду природу и околности извршења кривичног дела, што значи да примена члана 58. став 1. ЗМ не би била опречна јавном интересу.

С обзиром на изнете аргументе, чињеницу да се ради о кривичном делу за које је прописана новчана казна или казна затвора до пет година, донета је одлука да је целисходно да се не покрене припремни поступак против малолетника _____.

Обавештење:

1. Органу старатељства
2. Оштећеном, уз обавештење да се може обратити већу ако није сагласан са одлуком
3. МУП-у (ако је подносилац пријаве)

ЗАМЕНИК ВИШЕГ ЈАВНОГ ТУЖИОЦА

6. Образац решења о непокретању кривичног поступка

(Чл. 58 ст. 3 Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица)

Република Србија
ЈАВНО ТУЖИЛАШТВО
КТМ. бр. /

На основу члана 58. став 3. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, доносим:

РЕШЕЊЕ

НЕ ЗАХТЕВА СЕ ПОКРЕТАЊЕ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА против мал. _____ рођеног _____ из _____, што је (тако што је): _____

чиме је извршио кривично дело _____ из члана ____ КЗ,³⁴ јер нема сврхе вођење поступка и изрицање санкције за то дело.

Образложење

Мал. _____ пријављен да је извршио кривично дело _____ из члана _____ за које је прописана новчана казна или казна затвора до годину дана. Из прилога достављених уз кривичну пријаву произилази да постоје докази за основу сумњу да је малолетник извршио кривично дело за које је пријављен.

Према малолетнику _____ у току је извршење казне од три године малолетничког затвора коју је изрекао у Виши суд у _____, као првостепени суд, за кривично дело _____ из чл. ____ КЗ, јер је установио да због високог степена кривице, природе и тежине кривичног дела не би било оправдано изрећи васпитну меру. Апелациони суд у _____, као жалбени суд је својом одлуком _____ потврдио првостепну одлуку.

Пре одлучивања о примени института из члана 58. став 3. ЗМ Више јавно тужилаштво у _____ је од установе надлежне за извршење казне прибавило податке о владању малолетника током извршења казне малолетничког затвора. У извештају се наводи да малолетник има примерено понашање све време трајања малолетничког затвора.

Малолетник _____, као што је речено, налази се на издржавању казне малолетничког затвора од три године, за кривично дело за које је прописана знатно строжа казна од казне за кривично дело које је накнадно пријављено и за које је предвиђена казна до годину дана затвора или новчана казна. Покретање кривичног поступка за накнадно пријављено кривично дело не би имало

³⁴ У изреку решења уноси се пун опис кривичног догађаја са навођењем законских обележја кривичног дела и елемената кривице.

сврху, јер је у току извршење казне над малолетником за знатно теже кривично дело. Примерено понашање малолетника _____ током издржавања казне, представља разлог који додатно искључује сврху вођења кривичног поступка против малолетника, јер би накнадо покренути поступак деловао дестимулишуће на његово понашање током извршења казне малолетничког затвора.

Приликом доношења одлуке да се примени одредба из члана 58. став 3. ЗМ, оцењивана је и сагласност решења о непокретању поступка са јавним интересом. Закључено је да не постоји јавни интерес да се покрене нови кривични поступак против малолетника, јер тежина и околности извршења кривичног дела које је накнадно пријављено не упућују на закључак да би вођење поступка допринело преваспитању малолетника.

С обзиром на изнете аргументе, донета је одлука да нема сврхе да се покрене кривични поступак против малолетника _____, за кривично дело _____ из чл. _____ КЗ.

Обавештење:

1. Органу старатељства
2. Оштећеном, уз обавештење да се може обратити већу ако није сагласан са одлуком
3. МУП-у (ако је подносилац пријаве)

ЗАМЕНИК ВИШЕГ ЈАВНОГ ТУЖИОЦА

7. Образац решења о непокретању кривичног поступка

(Чл. 62. ст. 1. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица)

Република Србија
ЈАВНО ТУЖИЛАШТВО
КТМ. бр. /

На основу члана 62. став 1 Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, доносим:

РЕШЕЊЕ

НЕ ЗАХТЕВА СЕ ПОКРЕТАЊЕ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА против мал. _____ рођено _____ из _____, што је (тако што је): _____

чиме је извршио кривично дело _____ из члана ____КЗ,³⁵ јер је малолетник пристао да испуни васпитни налог из члана 7. став 1. тачка 3. ЗМ, односно да се без накнаде укључи у рад хуманитарних организација или послове социјалног, локалног или еколошког садржаја, тако да вођење кривичног поступка против мал. _____ није целисходно.

Образложење

Мал. _____ пријављен да је извршио кривично дело _____ из члана _____ за које је прописана новчана казна или казна затвора до годину дана. Из прилога достављених уз кривичну пријаву произилази да постоје докази за основу сумњу да је малолетник извршио кривично дело за које је пријављен.

Пре одлучивања о примени члана 62. став 1. ЗМ, у сарадњи са родитељима и органом старатељства, прикупљени су подаци о ранијем животу малолетника и информације о личним својствима малолетника. Установљено је да против малолетника раније није вођен кривични поступак, да је он одличан ученик, да је степен његове душевне развијености сагласан његовом календарском узрасту. Из прикупљених података и информација произилази и да је породична ситуација малолетника хармонична и да постоји повољна прогноза будућег понашања и развоја малолетника.

Малолетник је по налогу Вишег јавног тужилаштва у _____ ступио у контакт са хуманитаром организацијом _____ и пристао да се укључи у њен рад, пре свега, кроз достављање припремљених оброка за сиромашне на њихове кућне адресе. Хуманитарна организација _____ је Вишем јавном тужилашtvу _____ доставила информацију о престанку малолетника да

³⁵ У изреку решења уноси се пун опис кривичног догађаја са навођењем законских обележја кривичног дела и елемената кривиче.

у периоду од _ до ___2021. године учествује у њеним активностима, кроз дистрибуцију дневних оброка хране за сиромашне на њихове кућне адресе.

Приликом примене члана 62. став 1. у вези са чланом 58. став 1. ЗМ разматрана је природа кривичног дела и околности под којима је малолетник извршио кривично дело и његов однос према оштећеном. Установљено је да малолетник приликом извршења кривичног дела није показивао нарочиту упорност, односно да су његови поступци били плод његове потребе да се поистовети са понашањем групе вршњака у којој се том приликом налазио и да је упутио извињење оштећеном због својих поступака. Доносећи одлуку у овом конкретном случају јавно тужилаштво је имало у виду да би непокретање поступка било у интересу малолетника и његове породице, да је малолетник дао свој пристанак за примену налога из члана 7. став 1. тачка 3. ЗМ, али и да непокретање кривичног поступка не би било противно интересима друштвене заједнице, пре свега имајући у виду природу и околности извршења кривичног дела, што значи да примена члана 62. став 1. ЗМ не би била опречна јавном интересу.

С обзиром на изнете аргументе, чињеницу да се ради о кривичном делу за које је прописана новчана казна или казна затвора до пет година, донета је одлука да је целисходно да се не покрене кривични поступак против малолетника _____.

Обавештење:

1. Органу старатељства
2. Оштећеном, уз обавештење да се може обратити већу ако није сагласан са одлуком
3. МУП-у (ако је подносилац пријаве)

ЗАМЕНИК ВИШЕГ ЈАВНОГ ТУЖИОЦА

II Упутства Републичког јавног тужиоца

Република Србија

РЕПУБЛИЧКО ЈАВНО ТУЖИЛАШТВО

О. број 2/19

22.07.2019. године

Београд

На основу члана 25. став 1. Закона о јавном тужилаштву („Службени гласник Републике Србије“ број 116/08, 104/09, 101/10, 78/11-др. закон, 101/11, 38/12-УС, 121/12, 101/13, 111/14-УС, 117/14, 106/15 и 63/16), у циљу уједначавања поступања свих јавних тужилаца у примени члана 283. Законика о кривичном поступку, издајем следеће:

ОПШТЕ ОБАВЕЗНО УПУТСТВО

1. МЕЊА СЕ Опште обавезно упутство Републичког јавног тужиоца О. број 2/18 од 24.07.2018. године, тако да гласи:

Ради постизања законитости, делотворности и једнообразности у поступању, потребно је да јавни тужиоци приликом примене института одлагања кривичног гоњења из члана 283. Законика о кривичном поступку за кривично дело неовлашћено држање опојних дрога из члана 246а Кривичног законика, када су за то испуњени законски услови, осумњиченом понуде да прихвати као обавезу или једну од обавеза да се подвргне одвикавању од опојних дрога, сходно одредби члана 283. став 1. тачка 5. Законика о кривичном поступку, уколико то налажу околности конкретног случаја (исказ осумњиченог, медицинска документација и сл.), имајући притом у виду и акт Републичког јавног тужиоца А. број 478/10 од 24.02.2011. године о могућности примене овог института у случајевима неовлашћеног држања опојне дроге „марихуана“ у количини до пет грама.

2. СТАВЉА СЕ ВАН СНАГЕ:

- Обавезно упутство Републичког јавног тужиоца А.број 219/03 од 02.02.2004. године, имајући у виду да је Законом о планирању и изградњи („Службени гласник РС“ бр.72/2009 од 11.09.2009. године), у члану 222. Закона, прописано да даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС“ бр. 47/2003 и 34/2006), којим је био прописан члан 89. Закона, под називом „Надлежност за издавање одобрења за изградњу“, на који се односи наведено упутство.

Кривични законик („Службени гласник РС“ бр. 72/2009 од 11.09.2009. године), прописује кривично дело грађење без грађевинске дозволе из члана 219а, којим се санкционишу радње које су раније биле прописане у члану 89. Закона о планирању и изградњи, а за које кривично дело је кумулативно предвиђена казна затвора и новчана казна, што искључује могућност примене института одлагања кривичног гоњења из члана 283. Законика о кривичном поступку.

3. СТАВЉА СЕ ВАН СНАГЕ:

- Акт Републичког јавног тужилаштва са ознаком „службено“, од 26.11.2010. године, којим се указује на могућност примене члана 263. Законика о кривичном поступку код кривичног дела пореска утаја из члана 229. Кривичног законика („Службени гласник РС“ бр. 85/2005 од 06.10.2005. године и 94/2016 од 24.11.2016. године), сада члан 225. Кривичног законика, који се примењује од 01.03.2018. године, с обзиром да је за наведено кривично дело кумулативно предвиђена казна затвора и новчана казна, што искључује могућност примене института одлагања кривичног гоњења из члана 283. Законика о кривичном поступку.

Републички јавни тужилац
Загорка Доловац
